

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародного менеджменту

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Міжнародні економічні відносини

Галузь знань

29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність

292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання: *очна (денна)*

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Перспективний аналіз глобальних позицій Китаю»

здобувача Демченка Єгора Ігоровича

Науковий керівник: кандидат економічних наук,
Грищенко Наталія Вячеславівна

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: к.е.н., доцент Бурмака М.О.

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародного менеджменту

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Міжнародні економічні відносини

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

29 «Міжнародні відносини»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

292 «Міжнародні економічні відносини»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

С.І.Ткаленко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

М.О. Бурмака

_____ 20__ р.

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Демченку Єгору Ігоровичу

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему

«Перспективний аналіз глобальних позицій Китаю»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "14" лютого 2023 р .№ 284-ст.

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах статистичних та аналітичних документах міжнародних організацій, законодавчі та нормативно –правові акти України, матеріали Державної служби статистики, праці вітчизняних і зарубіжних авторів.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПОЗИЦІЙ КИТАЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ
Розділ 2	ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИТАЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Розділ 3	СТРАТЕГІЯ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ КИТАЮ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ
-----------------	--

Об'єкт дослідження:	Міжнародна економічна діяльність Китаю.
Предмет дослідження:	Комплекс характерних особливостей та тенденцій розвитку глобальної позиції Китаю на економічній карті світу.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	У ході комплексного аналізу глобальних позицій Китаю, виявити та оцінити сучасні особливості та тенденції розвитку, а також перспективні напрямки потенційного зростання Китаю на глобальній карті світу.

**Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:
У розділі 1**

Визначити сутність та класифікацію показників глобальної позиції країни в контексті світової економіки.

Описати методи оцінки глобальної позиції країни в світовій економіці.

Дослідити основні фактори, що впливають на позицію країни в глобальній економіці, на прикладі Китаю.

У розділі 2

Проаналізувати регіональні та галузеві тенденції розвитку економіки Китаю в контексті глобальної конкуренції.

Оцінити вплив глобалізації та нових технологій на розвиток економіки Китаю.

Визначити та проаналізувати основні проблеми та виклики, з якими стикається Китай у контексті глобальної конкуренції.

У розділі 3

Дослідити поточний стан та тенденції розвитку геоекономічного зростання Китаю.

Визначити сфери економіки Китаю з потенціалом подальшого зростання.

Проаналізувати основні перешкоди та виклики для геоекономічного зростання Китаю.

Запропонувати стратегії для подальшого геоекономічного зростання економіки Китаю.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Грищенко Н.В.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

**«20» лютого 2023р.
Демченко Є.І.**

« 20» _лютого_ 2023 р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 72 сторінок, 7 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел з 43 найменувань, 7 додатків.

Перспективний аналіз глобальних позицій Китаю

Об'єктом дослідження є міжнародна економічна діяльність Китаю.

Предметом дослідження є комплекс характерних особливостей та тенденцій розвитку глобальної позиції Китаю на економічній карті світу.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – у ході комплексного аналізу глобальних позицій Китаю, виявити та оцінити сучасні особливості та тенденції розвитку, а також перспективні напрямки потенційного зростання Китаю на глобальній карті світу.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- Провести аналіз зовнішньої та внутрішньої політики Китаю на рубежі XXI століття;
- Висвітлити нові підходи Китаю до проблем міжнародних відносин;
- Розглянути економічну політику та реформи КНР у першому десятилітті XXI століття;
- Показати зміну ролі та місця Китаю в сучасному світі;
- Оцінити вплив пандемії COVID-19 на зовнішньоторговельні відносини Китаю з країнами світу;
- Оцінити конкурентоспроможність економіки Китаю за ключовими макроекономічними показниками.
- Розібрати особливості формування та розвитку торговельно-економічного протистояння між США та КНР;
- Оцінити торговельно-економічне співробітництво України з КНР;
- Проаналізувати проблеми та перспективи розвитку економічного співробітництва України з КНР в контексті війни в Україні;
- Розглянути сучасні перспективи подальшого геоекономічного зростання Китаю у глобальному економічному просторі.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення роботи полягає у тому, що вона надає цінну інформацію та аналіз, які можуть бути корисними для економістів, дослідників, та політиків, що займаються вивченням світової економіки та особливостей розвитку Китаю.

Огляд динаміки глобальної позиції Китаю, зовнішньоекономічної діяльності країни та стратегій геоекономічного зростання може допомогти краще зрозуміти сучасні тенденції, виклики та рушійні сили в глобальному економічному контексті. Відкриті можливості для подальшого дослідження та аналізу також можуть стати корисними для розробки ефективних стратегій розвитку в умовах глобальної конкуренції.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи - 2023

Рік захисту роботи - 2023

Ключові слова: світова торгівля послугами, ринок послуг, конкурентоспроможність, трудові ресурси, діджиталізація.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

Демченка Є.І.
на тему «Перспективний аналіз глобальних позицій Китаю»

1. Обґрунтування актуальності обраної теми, витриманість логічного ланцюга тема-об'єкт-предмет-мета-завдання-висновки, відповідність побудови роботи її назві, взаємозв'язок назв розділів та підрозділів (0-10 балів): **10б.**
2. Рівень аналізу та повноти розгляду теоретичних концепцій, понятійного апарату досліджуваної предметної галузі; якість аналізу бібліографічних джерел; достатність глибини теоретичних досліджень за темою; цінність теоретичних висновків (0-10 балів): **10б.**
3. Якість та глибина проведених досліджень, застосування аналітичних розрахунків, якісного та кількісного аналізу, відповідність методів і засобів досліджень меті й завданням дослідження, коректність інтерпретації результатів дослідження (0-15 балів):**10б.**
4. Оцінка результатів досліджень; обґрунтування напрямів, наявність альтернативних підходів до вирішення досліджуваної проблеми, можливість впровадження результатів дослідження, рівень обґрунтування запропонованих рішень (0-15 балів):**10б.**
5. Чіткість, обґрунтованість, практичне значення, можливість реалізації висновків (0-10 бал.):**10б.**
6. Оформлення роботи та дотримання графіку виконання БДР (0-10 балів): **5б.**
7. Позитивні сторони дипломної роботи: у КБР автор аналізує роль сучасного Китаю на геоекономічній карті світу, розглядає вплив пандемії коронавірусу на темпи економічного зростання Китаю та розглядає перспективні наслідки міжнародної співпраці України з Китаєм.
8. Недоліки роботи: більш детально варто було б дослідити вплив війни в Україні на торговельно-економічні відносини Україна-Китай. Певне недотримання графіку виконання роботи та неточності у оформленні.

Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи (0-70 балів): **55б.**

Допущення КБР до захисту перед ЕК – робота до захисту перед ЕК допущена

Науковий керівник доцент кафедри міжнародного менеджменту, к.е.н.

Грищенко Н. В.

“5” червня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПОЗИЦІЙ КИТАЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
1.1. Роль і місце Китаю в сучасному світі.....	11
1.2. Генезис процесу економічної співпраці Китаю з іншими країнами.....	21
1.3. Оцінка зовнішньоторговельних відносин Китаю з країнами світу і вплив пандемії COVID-19 на них.....	28
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИТАЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	
2.1. Аналіз та оцінка конкурентоспроможності економіки Китаю за ключовими макроекономічними показниками.....	33
2.2. Особливості формування та розвитку торговельно-економічного протистояння між США та КНР.....	38
2.3. Оцінка торговельно-економічного співробітництва України з КНР.....	46
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЯ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ КИТАЮ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ	
3.1. Проблеми та перспективи розвитку економічного співробітництва в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях».....	54
3.2. Аналіз сучасних перспектив подальшого гео економічного зростання Китаю у глобальному економічному просторі.....	59
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	69

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Упродовж останніх тридцяти років Китайська Народна Республіка (КНР) досягла феноменальних успіхів. За останні роки в Китаї активно здійснюється ряд економічних реформ, що перетворили його за сукупним ВВП на другу світову державу після США та виведення на лідируючі позиції щодо обсягів зовнішньої торгівлі, золотовалютних запасів, за обсягами виробництва понад 30 основних видів сучасної індустріальної, науково-технічної продукції. Зростаюча роль Китаю перетворила КНР на центр уваги всього світу. Саме це визначає актуальність цієї бакалаврської кваліфікаційної роботи.

Зовнішня та внутрішня політика Китаю визначається принциповими положеннями доктрини КНР, практикою взаємодії з іншими членами світової спільноти, а також імперативами економічної глобалізації та координації міжнародних зусиль щодо подолання універсальних загроз людському розвитку.

Мета дипломної роботи: у ході комплексного аналізу глобальних позицій Китаю, виявити та оцінити сучасні особливості та тенденції розвитку, а також перспективні напрямки потенційного зростання Китаю на глобальній карті світу.

Об'єкт дипломної роботи: міжнародна економічна діяльність Китаю.

Предмет дипломної роботи: комплекс характерних особливостей та тенденцій розвитку глобальної позиції Китаю на економічній карті світу.

У зв'язку з виділеною нами метою, для більш повного та глибокого висвітлення цієї теми нам належить вирішити такі завдання:

- Провести аналіз зовнішньої та внутрішньої політики Китаю на рубежі XXI століття;
- Висвітлити нові підходи Китаю до проблем міжнародних відносин;
- Розглянути економічну політику та реформи КНР у першому десятилітті XXI століття;
- Показати зміну ролі та місця Китаю в сучасному світі;

- Проаналізувати генезис процесу економічної співпраці Китаю з іншими країнами;
- Оцінити вплив пандемії COVID-19 на зовнішньоторговельні відносини Китаю з країнами світу;
- Оцінити конкурентоспроможність економіки Китаю за ключовими макроекономічними показниками.
- Розібрати особливості формування та розвитку торговельно-економічного протистояння між США та КНР;
- Оцінити торговельно-економічне співробітництво України з КНР;
- Проаналізувати проблеми та перспективи розвитку економічного співробітництва України з КНР в контексті війни в Україні;
- Розглянути сучасні перспективи подальшого гео економічного зростання Китаю у глобальному економічному просторі.

Методологія дослідження ґрунтується на методах: теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, абстрактно-логічного, економіко-математичного моделювання, порівняльних та експертних оцінок, а також методи логічного, системно-структурного аналізу економічних процесів та зв'язків, статистичного, порівняльного, факторного та структурного, секторально-галузевого та діалектичного підходів.

Інформаційну та статистичну базу дипломної роботи становлять: наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців; інституціональний базис (законодавчі акти, стратегічні програми та нормативно-розпорядчі документи); дані Державної служби статистики України, Національного бюро статистики КНР; матеріали та аналітичні звіти міжнародних організацій і дослідницьких агенцій (Світового банку, МВФ, Міжнародного торговельного центру ЮНКТАД/СОТ та інших); матеріали позаурядових торговельних організацій (Торгово-промислової палати України, Міжнародної торгової палати «Шовкового шляху»); публікації періодичних та спеціалізованих вітчизняних, китайських та інших світових видань (Урядовий портал, Україна-Китай та інші);

офіційні Інтернет-ресурси.

Структура дипломної роботи: Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку бібліографічних посилань використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПОЗИЦІЙ КИТАЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1. Роль і місце Китаю в сучасному світі

Від початку нового тисячоліття глобальна економіка пережила ряд суттєвих трансформацій, що продовжують перебудовувати світову економічну архітектуру. Група найрозвиненіших країн поповнилася числом країн, що перебувають на шляху розвитку, вони виявили вагомі економічні успіхи, що, в свою чергу, переформували глобальний ландшафт виробництва та споживання. Так, наприкінці 1999 року, третина світового ВВП формувалася у трьох розвинених країнах з наймогутнішими економіками - США, Японії та Німеччині, але у 2022 році їх частка скоротилася до третини. У той же час, у трьох найбільших країнах на шляху розвитку - Китаї, Індії та Бразилії - формується вже п'ята частина світового ВВП. Неможливо заперечити, що такі перетворення стали можливими завдяки сприятливим зовнішнім умовам, включаючи постійний попит у розвинених країнах на експорт з країн, що розвиваються, а також завдяки стратегічним заходам економічної політики, які ефективно відображали національну специфіку.

У недавні часи глобальна економіка перебуває в стадії інтенсивної реорганізації, в ході якої роль "локомотива" світового економічного росту слабшає у таких ключових економіках, як Європа, США та Японія. Незалежно від вражаючого темпу росту економіки Індії та економік декількох інших країн, їх масштаби ще не достатньо великі, щоб вони могли виступити як двигун світової економіки, а Бразилія, Росія та інші країни ще не повністю вибралися з під впливу

рецесії. Однак, Китай активізував свою відкритість до світу і кожного дня його інтеграція з глобальною економікою лише зростає.

Протягом останніх десятиріч розумна стратегія китайського уряду дозволила країні вибитися на друге місце в світі за розміром економіки, стати найпотужнішим експортером товарів, другим за розміром імпортером, а також другим за обсягами прямих іноземних інвестицій і власником найбільшої кількості валютних резервів. Китай вже прогресує до лідерства в областях, таких як фінансування наукових досліджень, експорт високотехнологічних товарів, реєстрація патентів, чисельність дослідницького персоналу, і постійно збільшує продуктивність праці завдяки активному впровадженню інновацій.

Китайська миролюбна зовнішня політика, його значний внесок у прогрес глобальної економіки, і його опір гегемонії в міжнародних справах поступово підводить Китай до того, щоб зайняти центральну позицію на світовій сцені. Китай прямує до становлення універсально визнаного актора, що сприяє міжнародному миру, стимулює глобальний розвиток, та зміцнює світовий порядок.

Навіть з урахуванням поступового уповільнення росту до 2030 року Китай може стати країною з найбільшою в світі економікою [1].

Безперервний розвиток економіки Китаю є ключовим стимулом для відродження глобальної економіки. Протягом 40 років політики реформ та відкритості до світу, доля Китаю в світовій економіці постійно збільшувалася.

Згідно з найновішими даними від Світового банку, зазначеними в доповіді "Глобальні економічні перспективи" (Global Economic Prospects, GEP), прогнозується, що ріст глобальної економіки знизиться до 1,7% у 2023 році, а потім відновиться до 2,7% у 2024 році [2].

Прогнозується, що у 2023 році економічний ріст в розвинених країнах буде складати 0,6%, тоді як у країнах, що розвиваються та країнах з формуючимися ринками - 4,2%. У 2024 році очікується, що темпи зростання збільшаться до 1,6% в розвинених країнах і до 4,5% в країнах, що розвиваються

[3], (табл. 1.1).

Таблиця 1.1. - Темпи зростання світового ВВП в 2020-2022 рр. та прогноз на 2023-2024 рр., (%).

	2020	2021	2022e	2023f	2024f
Світ	-3,2	5,9	2,9	1,7	2,7
Розвинені країни	-4,3	5,3	2,7	0,6	1,6
США	-2,8	5,9	1,9	0,5	1,6
Єврозона	-6,1	5,3	3,3	0,0	1,6
Японія	-4,3	2,2	1,2	1,0	0,7
Нові ринки та країни, що розвиваються (EMDE)	3,7	4,3	4,2	4,2	4,5
Східна Азія і Тихий океан	1,2	7,2	3,2	4,3	4,9
КНР	2,2	8,1	2,7	4,3	5,0
Індонезія	-2,1	3,7	5,2	4,8	4,9
Таїланд	-6,2	1,5	3,4	3,6	3,7
Європа та Центральна Азія	-1,7	6,7	0,2	0,1	2,8
Росія	-2,7	4,8	-3,5	-3,3	1,6
Туреччина	1,9	11,4	4,7	2,7	4,0
Польща	-2,0	6,8	4,4	0,7	2,2
Латинська Америка і Карибський Басейн	-6,2	6,8	3,6	1,3	2,4
Бразилія	-3,3	5,0	3,0	0,8	2,0
Мексика	-8,0	4,7	2,6	0,9	2,3
Аргентина	-9,9	10,4	5,2	2,0	2,0
Близький Схід і Північна Африка	-3,6	3,7	5,7	3,5	2,7
Південна Азія	-4,1	3,2	8,3	3,7	2,3
Індія	1,9	4,7	2,9	2,2	1,9
Пакистан	3,6	3,3	6,6	4,5	4,8
Бангладеш	-4,5	7,9	6,1	5,5	5,8
Африка на південь від Сахари	-6,6	8,7	6,9	6,6	6,1

Джерело: складено автором на основі [3]

За прогнозами більшості експертів, основний економічний ріст у 2023-2024 роках буде зосереджений у Китаї, Азійсько-Тихоокеанському регіоні та Південній Азії, які показуватимуть темпи зростання, що значно перевищують світовий середній показник. Тільки регіони Близького Сходу, Африки та Латинської Америки досягнуть рівня, який незначно перевищує середньосвітові темпи зростання ВВП. Інші світові регіони, включаючи Північну Америку, Європу та

Росію, будуть значно відставати від лідерів за темпами зростання ВВП та від середньосвітового показника., (див. Табл. 1.1).

Прогнози зростання економіки США Світовий банк понизив до 1,9% в 2022 році, до 0,5% в 2023 році. У 2024 році передбачається поліпшення до 1,6 %. Очікування для економіки Євросони також змінилися: у 2022 році - зростання на 3,3%, в 2023 році - на 0,0%, в 2024 році - на 1,6% [1], (рис. 1.1.):

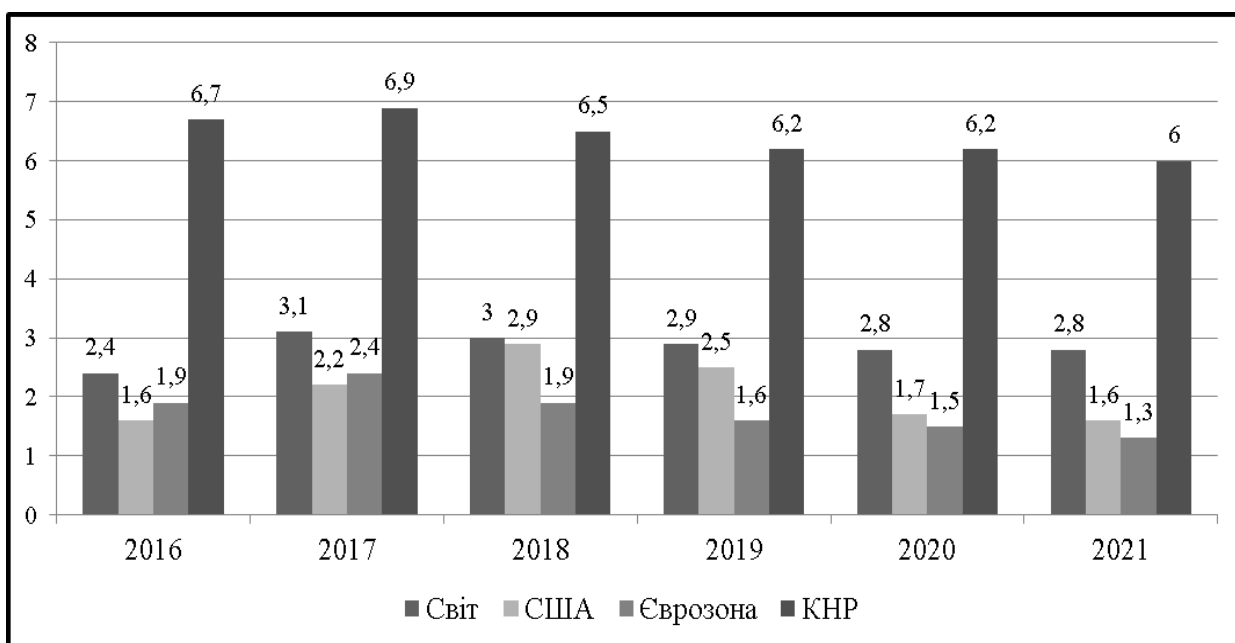

Рисунок 1.1 Темпи зростання світового ВВП в США, Євросоні та КНР в 2016-2021рр.

Джерело: складено автором на основі [4]

Національне статистичне бюро Китаю повідомило, що у 2022 році темпи економічного росту ВВП країни становили 5,8%, що є найнижчим показником за останні 32 роки, починаючи з 1990 року. У порівнянні, у 2021 році економіка Китаю зростає на 6,9% [4].

За даними Світового банку, у 2023 році очікується подальше уповільнення темпів зростання до 5,5% [6]. У числі причин, пов'язаних зі зниженням темпів зростання КНР, фахівці називають торговельну війну з США, а також слабкий внутрішній попит та інвестиційну активність, (рис.1.2.):

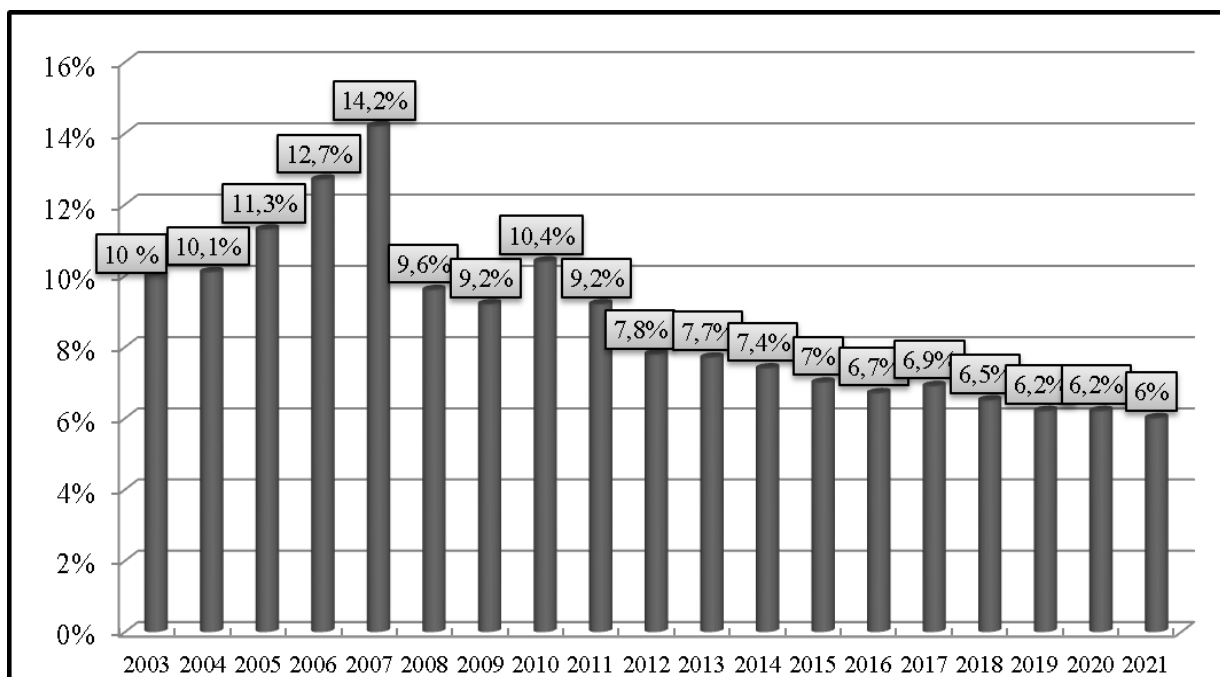

Рисунок 1.2 - Темпи росту ВВП Китаю в період 2003-2021рр, (%).

Джерело: складено автором на основі [6].

ВВП Китаю у 2020 році становив 12,015 трлн дол. США (3 місце у світі після ЄС і США). Згідно з розрахунками, в 2022 році ВВП Китаю складе 90,03 трлн юанів. У першому кварталі 2022 року ВВП зріс на 6,8%, у другому - на 6,7%, в третьому - на 6,5%, в четвертому - на 6,4% [1].

Необхідно зазначити, що посилення Китаю у сфері міжнародної торгівлі є досить свіжим явищем, проте за останні три десятиліття обсяги торгівлі КНР в середньому збільшувалися вдвічі кожні чотири роки. На сьогоднішній день кожен десятий долар в міжнародному торговельному обороті проходить через Китай. З 1978 до 2022 року середні темпи зростання економіки КНР досягали приблизно 9%, хоча в останній час вони дещо сповільнилися [1].

Загальний обсяг роздрібних продажів споживчих товарів в Китаї в 2022 році досяг 380,87 млрд юанів, збільшившись на 9% в порівнянні з 2020 роком. При цьому онлайн-продажі в 2022 році збільшилися на 23,9%, до 9 трлн юанів, в 2020 році цей показник показав зростання на 32,2%. Роздрібні продажі в містах в 2022 році зросли до 32,56 трлн юанів (+ 8,8% проти 10% у 2020 році), в сільській

місцевості - до 5,53 трлн юанів (+ 10,1% в порівнянні з 11,8% в минулому році), [3].

Інвестиції в основні китайські фонди в 2022 році зросли на 5,9%, до 63,56 трлн юанів. Зростання інвестицій в сільгосппідприємства склав 12,9%, в промисловість - 6,2%, в сферу послуг - 5,5%. При цьому в 2020 році інвестиції збільшилися на 7,2%, до 61,3 трлн юанів. Також до кінця 2022 року населення Китаю зросло на 5,3 млн, до 1,395 млрд осіб [5].

Реальний наявний дохід на душу населення в КНР в 2022 році склав 28228 юанів, цей показник виріс на 8,7% в порівнянні з попереднім роком. При цьому дохід серед міського населення досяг рівня в 39251 юанів (+ 7,8%), а серед сільських жителів - 14617 юанів (+ 8,8%). Індекс споживчих цін в Китаї за 2022 рік зріс на 2,1%. Ціни на продукти збільшилися на 1,9%, на послуги лікарів - на 4,3%, на одяг - на 1,2%, на житло - на 2,4%, на транспорт - на 1,7%, на споживчі товари - на 1,6%.

В 2020 році середньорічний внесок китайської економіки в зростання світової економіки досяг 33,2%, посівши перше місце в світі. В аналогічний період вклади США і Європи склали 16,8% і 4,4% відповідно [5], (табл. 1.2):

Таблиця 1.2 Внесок КНР та США у світову економіку в 2016-2022 рр.

	2016	2021	2022	2019	2020	2021	2022
КНР	31,7%	32,5%	29,7%	30,0%	30,5%	33,2%	35,2%
США	20,4%	15,2%	19,6%	21,9%	16,3%	17,8%	17,9%

Джерело: складено автором на основі [6]

За даними Світового банку, протягом 2020-2022 років світова економіка зросте на 6,5 трлн дол. США (на даний момент вона становить близько 80 трлн дол. США). ВВП США - це приблизно 1/4 світової економіки (20,4 трлн дол. США), а ВВП Китаю - 14 трлн дол. США [8]. При цьому, внесок США у приріст світової економіки в цьому періоді складе близько 17,9%, внесок Китаю – 35,2%,

країн Євразії – 7,9%, Індії – 8,6%, Індонезії

– 2,5%, а Південної Кореї - 2%. Внесок інших країн у зростання світової економіки за цей період складе менше 2%. Наприклад, внесок Австралії становить 1,8%, Канади - 1,7%, Великої Британії - 1,6%, Росії - 1% [6], (рис. 1.3.):

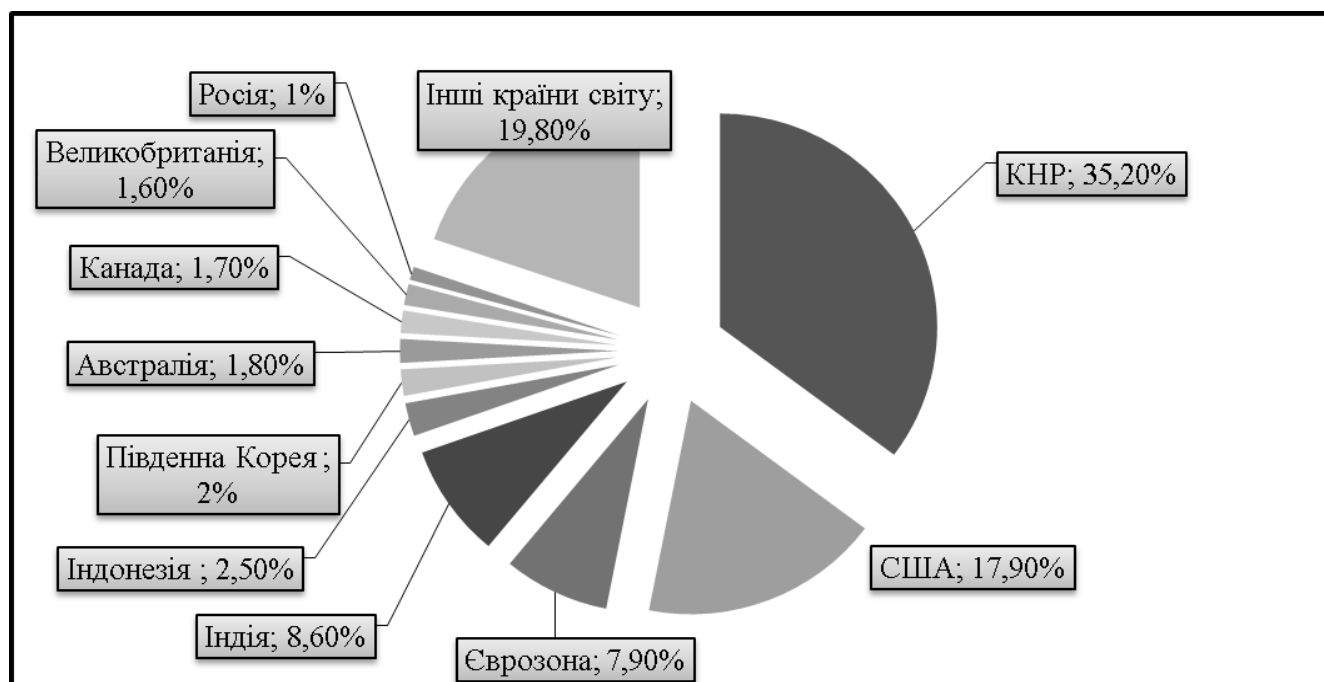

Рисунок 1.3 Середньорічний внесок країн у світову економіку в 2020-2021рр, (%)

Джерело: складено автором на основі [6]

Китай, який став важливим учасником світової економіки, володіє впливом в галузі експорту, де його частка сягає понад 13%. Тут базуються 12 з 100 найкоштовніших світових корпорацій. Завдяки своїм економічним стратегіям, Китай зміг швидко накопичити значний капітал не лише для себе, але і для своїх торговельних партнерів. Верховне керівництво Китаю встановлює конкретні пріоритети в галузі виробництва, вважаючи їх стратегічними. Наприклад, програма "Made in China 2025" спрямована на використання державних субсидій та захисних мір для досягнення лідируючих позицій у десяти ключових галузях, включаючи авіаційну, технологічну та енергетичну промисловості. Ці обрані напрямки становлять приблизно 40% від загального виробництва Китаю [7].

Проблема зменшення регіональних соціально-економічних диспропорцій є одним з ключових питань для уряду Китаю. Протягом останніх 40 років Китай втілює у життя вражаючий соціально-економічний ривок. Від 1978 до 2022 року річний ріст китайської економіки в середньому складав 9%. Індикатори номінального ВВП та ВВП на душу населення зросли відповідно в 56 і 38 разів. Такі високі темпи економічного зростання були забезпечені завдяки позитивному торговельному балансу та притоку іноземних інвестицій.

Новітня економічна стратегія Китаю акцентується на розвитку внутрішнього ринку і намагається знизити залежність від експорту та прямих іноземних інвестицій. Експресивний економічний розвиток спричинив підвищення ступеня урбанізації, що до 2022 року досяг 52%. Водночас відбувається зниження рівня бідності у сільських районах - з 96% у 1980 році до 4% у 2022 році, (табл. 1.3):

Таблиця 1.3 Соціально-економічний профіль КНР.

Показники	1980	1990	2000	2010	2020	2022
Номінальний ВВП, млрд. дол. США	215,6	305,3	398,6	1214,9	12015	13293
ВВП на душу населення, дол. США	195	318	959	4524	8643	8857
ППІ, млрд. дол. США		57	3487	40715	114734	125678
Експорт, млрд. дол. США	9,95	18,1	62,1	249,2	1577,8	2487
Імпорт, млрд. дол. США	11,1	19,9	53,3	225	1396,2	2136
Чисельність населення, осіб	966,0	993,9	1172,5	1283,2	1359,8	1395
Рівень урбанізації, %	17,9	19,4	26,4	35,9	49,2	52
Рівень бідності у сільській місцевості, %	96,2	73,5	49,8	17,2	4,5	4

Джерело: складено автором на основі [7]

Паралельно з політикою відкритості, інклюзивна стратегія розвитку стала невід'ємним елементом економічних реформ китайського уряду. Від 2004 року, Китай прийняв концепцію "гармонійного суспільства", яка базується на принципах інклюзивності: економічне зростання, рівність, сталий і стабільний розвиток.

За даними компанії PwC, обсяг китайської економіки в 2020 році за паритетом купівельної спроможності становив 23,208 трлн. дол. США. В США цей показник дорівнював 19,5 трлн. дол. США [8].

Китай має приблизно 700 мільйонів користувачів інтернету, включаючи 282 мільйони користувачів молодше 25 років, які активно використовують та впроваджують новітні технології. Величезність внутрішнього ринку та ефективність управління і контролю в перші роки розвитку технологій зумовили те, що Китай став світовим лідером у сферах, таких як електронна комерція та фінансові технології.

Китайські вчені дедалі більше зміцнюють свої позиції у світовій науковій арені. Вражаючі темпи зростання науково-технічного потенціалу країни свідчать про великі досягнення в науці, які були можливі завдяки цілеспрямованій державній політиці. Китай має амбітні плани стати найінноваційнішою країною у світі до 2030 року та лідером у галузі науки до 2049 року [8].

Таблиця 1.4 Рейтинг країн за розміром ВВП розрахованого за паритетом купівельної спроможності у постійних цінах 2022 року у млрд. дол. США.

Рейтинг країн	2020		2030 (прогноз)		2050 (прогноз)	
	країна	ВВП за ПКС	країна	ВВП за ПКС	країна	ВВП за ПКС
1.	КНР	23208	КНР	38008	КНР	58499
2.	США	19485	США	23475	Індія	44128
3.	Індія	9474	Індія	19511	США	34102
4.	Японія	5443	Японія	5606	Індонезія	10502
5.	Німеччина	4199	Індонезія	5424	Бразилія	7540

Джерело: складено автором на основі [8]

У 2020 році Китай витратив на наукові дослідження і розробки масивну суму - 279 мільярдів доларів США. Виклик, з яким зараз стикається країна, полягає у важливості зосередитися на розвитку фундаментальної науки. Крім того, важливим є просування новітніх технологій, які можуть допомогти перетворити китайську економіку, зменшивши її залежність від важкої промисловості, яка має негативний вплив на довкілля.

За оцінками Reuters, R&D-витрати Китаю за 2020 рік становлять близько 2,1% ВВП, що помітно менше 2,8% у США, 2,9% у Німеччині та 3,3% в Японії. Проте, щорічні витрати країни на НДДКР зросли на 70,9% з 2012 року, а технологічні успіхи Китаю заперечувати неможливо [9].

У 2020 році, відповідно до доповіді CB Insights, Китай вперше перевершив США за обсяг інвестицій у стартапи, що працюють над розробкою алгоритмів штучного інтелекту (AI). В США припадає 38% світових інвестицій у AI стартапи, а у Китаї цей показник становить 48%. Китай також активно інвестує в такі сфери, як ядерна і відновлювальна енергетика, високошвидкісні поїзди та електромобілі. Фахівці вказують, що інноваційні успіхи країни є наслідком досконалої державної політики і стосуються майже всіх сфер життя.

Згідно з Індексом промислової конкурентоспроможності 2020 року, Китай займає лідируючу позицію у сфері промислового виробництва, ставши найбільш конкурентоспроможною країною в цьому секторі. Він вже займав лідируючу позицію у попередніх дослідженнях Світового індексу промислової конкурентоспроможності в 2010 і 2013 роках. Проте голови великих світових компаній передбачають, що протягом наступних п'яти років Китай може зайняти друге місце.

Сполучені Штати активно працюють над поліпшенням своїх позицій в рейтингу, вже піднявшись з четвертого місця в 2010 році до третього в 2013 році, а потім до другого в 2020 році. Німеччина посіла третє місце в Індексі, Японія - четверте, а Південна Корея - п'яте. За прогнозами, протягом наступних 10 років США може взяти лідерство, випереджаючи Китай, а Німеччина має всі

шанси утримати своє місце в топ-тріці країн з найвищою промисловою конкурентоспроможністю [9].

1.2 Генезис процесу економічної співпраці Китаю з іншими країнами

За останнє десятиліття Китайська Народна Республіка перетворилася з регіонального гравця на одного з ключових лідерів та епіцентрів світової економіки. Враховуючи це, стає очевидною потреба в розробці спеціальної стратегії для співпраці України з Китаєм в контексті постійно зростаючої економічної взаємодії, особливо у сфері зовнішньої торгівлі.

Привабливість цього напрямку зовнішньої політики нашої держави, як і для багатьох інших держав, визначають багато чинників, серед яких не останнє місце посідає політична та економічна роль Китаю у світі, яка постійно зростає.

Реформи, які було розпочато в Китаї в кінці 1970-х років, справді привели до драматичних змін в економічному порядку країни. Занурившись в світову економіку, Китай почав використовувати капіталістичні принципи в управлінні своєю економікою, одночасно зберігаючи соціалістичний політичний порядок.

Політика відкритості, за якою Китай активно долучився в міжнародну торгівлю та інвестиції, сприяла швидкому економічному зростанню. Китайські лідери також зосередились на підвищенні продуктивності внутрішньої економіки, включаючи розвиток високотехнологічних галузей і зменшення залежності від низькою вартісного виробництва [10, с.45].

Так, використання іноземного капіталу було ключовим компонентом економічної стратегії Китаю під час реформ, які було розпочато в 1978 році. Китайський уряд приваблював іноземні інвестиції, надаючи сприятливе середовище для бізнесу та встановлюючи спеціальні економічні зони, де іноземні компанії могли здійснювати виробництво з певними податковими інcentивами.

Важливим елементом цієї стратегії було те, що Китай дозволив іноземним компаніям заходити на свій ринок тільки через спільні підприємства з

китайськими компаніями. Це забезпечувало притік іноземного капіталу, та дозволяло китайським компаніям отримувати доступ до новітніх технологій та знань.

Іноземні інвестиції допомогли Китаю перетворити свою економіку, вкласти в інфраструктуру, освоєння енергоресурсів, розвиток промисловості та збільшити виробництво. Вони також допомогли китайському експорту зрости, що є важливим чинником для його поточного економічного успіху.

Кінець 1970-х став переломним для Китаю у плані залучення іноземного капіталу. Розпочавши курс на глобальну модернізацію національного господарства, Китай зробив величезний крок уперед, започаткувавши епоху розвитку й прогресу. Основою таких змін стало активне залучення іноземних інвестицій, що підтримувалось введенням податкових і митних пільг, а також створенням спеціалізованих зон пільгового інвестування. Завдяки цим стратегічно важливим рішенням країна зуміла значно підвищити темпи свого економічного зростання, прискорити розвиток інфраструктури та сировинної промисловості. [11, с.36].

Протягом останніх десятиліть Китай значно розширив свої зовнішньоекономічні зв'язки, втілюючи різні форми співпраці. Поряд з традиційною торгівлею товарів, в КНР набули популярності нові форми взаємодії, такі як торгівля технологіями, промислова кооперація, науково-технічне співробітництво, електронна комерція та інші.

Однак, не дивлячись на це, зовнішня торгівля продовжує відігравати ключову роль у зовнішньоекономічній діяльності Китаю. Прикладом того може слугувати експортна діяльність країни. У 1970 році обсяг експорту Китаю становив всього 2,4 мільярди доларів США, тоді як в 2022 році цей показник зрослий настільки, що він перевищив вихідний показник у більш ніж 1000 разів. Це говорить про вражаючий рівень росту та глобальну конкурентоспроможність китайської економіки [12].

Згідно зі статистичними даними Головної митної адміністрації КНР, обсяг

експорту Китаю в 2021 році склав 2340 трлн. дол. США, а імпорт -1919 трлн. дол. США. Позитивне сальдо торговельного балансу за підсумками 2021 року становило 421 млрд. дол. США. Експорт Китаю в 2021 році збільшився на 11,6% в порівнянні з 2016 роком. Зовнішній товарообіг Китаю за підсумками 2022 року показав рекордні результати і досяг 4,623 трлн. дол. США, що на 12,6% більше, ніж в 2021 році. Китайський експорт зріс за рік на 9,9% (до 2,487 трлн. дол. США), в той час як зростання імпорту склало 15,8% (до 2,136 трлн. дол. США). Позитивне сальдо у зовнішній торгівлі склало 351,8 млрд. дол. США, що на 31% нижче за показник за 2021 рік (509,7 млрд. дол. США), [12], (табл 1.6):

Таблиця 1.5 Обсяги експорту Китаю за період 1970-2022 роки.

Роки	Експорт, млрд. дол. США	Частка в світовому експорті, %
1970	2,4	0,63
1980	32	1,41
1990	63	1,44
2000	280	3,49
2005	773	6,45
2009	250	8,41
2010	1 604	8,28
2011	2 009	9,8
2012	2 175	10,1
2013	2 356	12
2014	2 524	12,3
2015	2 429	13,8
2016	2 097	14,7
2021	2 340	17,7
2022	2 487	18,2

Джерело: складено автором на основі [13]

Варто зазначити, що ріст позитивного сальдо КНР в китайсько-американській торгівлі продовжився, збільшившись за підсумками 2022 року до рекордних 323,32 млрд. дол. США. У 2021 році цей показник дорівнював 275,81 млрд. дол. США [14].

Китайська економіка продемонструвала вражаючий профіцит торговельного балансу з США. За останні дані, цей показник зріс на 17,2% у 2022 році порівняно з 2021 роком. Він виник завдяки зростанню експорту Китаю в США на 11,3%, тоді як імпорт зі США зріс лише на 0,7%.

Це питання викликало політичні напруги між двома країнами, оскільки адміністрація США прагнула зменшити цей профіцит в ході переговорів. Для цього, у 2022 році США ввели підвищені мита на більшість товарів з Китаю. Відповідно, Китай також ввів відповідні мита на продукцію зі США. Ці дії можуть посилити торговельні конфлікти між цими двома економічними гігантами [14].

Товарообіг Китаю з ЄС, США і країнами АСЕАН (Асоціація держав Південно-Східної Азії) збільшився на 7,9%, 5,7% і 11,2% відповідно. На їх частку припало 41,2% всього зовнішньоторговельного обороту Китаю [14].

Високими темпами зростає товарообіг з країнами вздовж «Одного поясу і одного шляху», який становив 8,37 трлн юанів в 2022 році, що на 13,3% більше, ніж 2021 року. Торговельна співпраця з країнами вздовж «Одного поясу і одного шляху» стало новою рушійною силою розвитку зовнішньої торгівлі Китаю [15, с.52].

У 90-х роках ХХ століття розпочалося взаємодію між Україною та Китаєм у зовнішньоекономічній сфері. Україна, яка з'явилася на світовій арені як самостійний економічний суб'єкт, в 1992 році стала одним із потенційних партнерів Китаю. Незважаючи на відносно короткий період, двосторонні відносини між цими країнами розвивалися динамічно та продуктивно [16, с.60].

З кінця 70-х років КНР прийняла курс на відкритість до світу та започаткувала економічні реформи, що мали на меті перехід до ринкової економіки. До середини ХХ століття в Китаї не існувала ринкова економіка в сучасному розумінні, замість цього було формування синтезу командно-планової та ринкової систем. Так, система зовнішньоекономічного співробітництва КНР, що була сформована у 1978 році, включала наступні компоненти: планування, бюджетне фінансування, адміністративно-управлінський механізм, специфіку

ціноутворення, систему розподілу та валютне регулювання з валютним контролем.

Система зовнішньоекономічного співробітництва, основана на адміністративному контролі держави, призвела до відчутного розриву між внутрішніми і зовнішніми ринками. Аналогічно до СРСР, існувала значна розрізненість цін на однакові товари на внутрішньому та зовнішньому ринках. Така ситуація призвела до того, що в кінці 70-х років виготовлення продукції для експорту стало неефективним, а сама структура зовнішньої торгівлі - нерозважливою.

Ці обставини спонукали керівництво КНР до розробки та впровадження реформ, які б могли трансформувати китайську економіку в відповідності до політики "відкритості зовнішньому світу". Китайські дослідники виокремлюють чотири етапи реформи системи зовнішньоекономічного співробітництва країни. [18, с.18]:

1. Передача обмежених прав на господарське самоуправління суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності (1979 – 1987 роки).
2. Перехід підприємств, що займаються зовнішньою торгівлею, на систему виробничої відповідальності (1987 – 1993 роки).
3. Перехід підприємств, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю на принципи роботи, які відповідають вимогам ринкової економіки і міжнародним правилам торгівлі (1994 – 2001 роки).
4. Перехід вищезгаданих підприємств на вимоги СОТ (з 2001 року).

Перший етап включав створення спеціальних експортно-імпортних компаній в різних галузях промисловості, включаючи металургію, електроніку, нафтохімію, машинобудування тощо.

Під час другого етапу Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків і зовнішньої торгівлі КНР почало переведення компаній, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю, на підрядницьку систему. Незважаючи на певні успіхи на цьому етапі, пов'язані з підвищенням конкурентоспроможності підприємств, втручання місцевої влади перешкодило повному використанню

потенціалу компаній. Нові умови підряду також призвели до нерівних умов конкуренції між компаніями.

Наступний, третій, етап був відзначений зближенням китайського та міжнародного законодавства в області зовнішньоекономічної діяльності. Це призвело до того, що китайські підприємства стали основними учасниками у системі управління зовнішньоекономічними зв'язками та ринкової конкуренції. Економічні показники цього періоду відзначаються значним зростанням. Наприклад, порівняно з 1978 роком, до 2001 року обсяг зовнішньої торгівлі збільшився більш ніж в 25 разів, [17, с.52] (табл. 1.7):

Таблиця 1.6 Динаміка зовнішньоторговельного обороту КНР станом на кінець третього періоду (2001 рік) млрд. дол. США [17, с.53].

Рік	Об'єм	Експорт	Імпорт
1978	20,64	9,75	10,89
1987	82,65	39,44	43,21
1994	236,62	121,01	115,61
2001	509,77	266,10	243,55

З даної таблиці видно, що заходи, яких вживали в КНР, були надзвичайно ефективні, що і забезпечило країні значний успіх в сфері зовнішньоекономічної діяльності вже за перші 20 років [17, с.55].

Перехід Китаю до активного використання зовнішньоекономічних інвестицій був важливим етапом в його економічному розвитку. Встановлення державного регулювання щодо іноземних інвестицій, обмеження і стимулювання галузевої, територіальної та технологічної структури, а також адаптація національного законодавства до міжнародних норм були ключовими факторами цього переходу.

Все це допомогло Китаю зробити великий крок вперед в привабленні зарубіжного капіталу. Середина 1990-х років дійсно стала "золотим періодом" для

Китаю в цьому відношенні. До 1993 року Китай став світовим лідером серед країн, що розвиваються, за обсягами залученого іноземного капіталу, посідаючи друге місце після США.

Цей різкий стрибок в інвестиціях пояснюється стабільністю в країні, наявністю великого внутрішнього ринку, стабільним економічним зростанням та, звичайно, ефективними економічними реформами. [17, с. 58].

Вступ Китаю до Світової організації торгівлі (СОТ) у грудні 2001 року дійсно відіграв важливу роль у формуванні сучасного зовнішньоекономічного співробітництва країни. Це подія стала ключовою у четвертому етапі реформ, коли діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) була перебудована відповідно до вимог СОТ.

Наприклад, після вступу до СОТ Китай зобов'язався зменшити середні мита з 15,3% до 9,8%, а мита на індустриальні товари - з 14,8% до 8,9%. Китай також погодився відкрити більш широкий спектр своєї економіки для іноземних інвестицій.

Вступ до СОТ не тільки зобов'язував Китай дотримуватися міжнародних торговельних правил, але й дав йому можливість використовувати систему врегулювання спорів СОТ для захисту своїх торговельних інтересів. Загалом, вступ до СОТ сприяв подальшому інтегруванню Китаю в глобальну економіку [5].

Після вступу до СОТ Китай почав втілювати в життя іншу стратегію, яка має назву «вихід назовні». Це зумовило значне зростання експорту та імпорту в країні за останні 10 років.

Таким чином, на практиці вийшло, що стрімке нарощування виробництва всередині країни призвело до нарощування експорту китайських товарів та вивело країну на передові позиції в світі за цим показником. КНР через низьку собівартість товарів, в силу кліматичних факторів та нижчої вартості робочої сили поступово перетворювався на «світовий виробничий цех».

За роки членства у СОТ Китай знизив середні митні тарифи з 15,3% до 9,8%. За даними Міністерства комерції КНР, країна відкрила для зовнішнього

світу 104 сегмента ринку послуг, наблизившись за цим показником до рівня розвинутих країн [5].

За період з 2001 по 2022 рік частка Китаю у світовому експорті послуг збільшилася з 2,4% до 4,8%, і за цим показником Китай з 12-го місця вийшов на 4-е у світі. А частка країни у світовому імпорті послуг зросла з 2,6% до 5,7%, що дало змогу їй вийти за цим показником з 10-го на 3-е місце у світі [5].

Згідно з даними Головної митної адміністрації КНР, зовнішній товарообіг Китаю в 2022 році становив 4,623 трлн. дол. США, при цьому експорт 2,487 трлн. дол. США, а імпорт 2,136 трлн. дол. США. Позитивне сальдо у зовнішній торгівлі склало 351,8 млрд. дол. США [18].

За останні двадцять років рівень ВВП на душу населення в континентальній частині Китаю зріс з 800 доларів до понад 8,643 доларів США. Це значне збільшення свідчить про вражаючий економічний розвиток країни. Китай, ставши одним із світових лідерів, зумів розширити сферу своєї цінової конкуренції на світовому ринку. Тепер це стосується не лише трудомістких товарів у традиційних галузях промисловості, але також побутової та промислової електроніки, товарів довгострокового використання та виробничого обладнання.

Таким чином, в світі поступово з'явився новий конкурентний суб'єкт міжнародних економічних відносин, будувати взаємовигідні відносини з яким є важливим завданням в контексті стратегічного розвитку будь-якої країни.

1.3 Оцінка зовнішньоторговельних відносин Китаю з країнами світу і вплив пандемії COVID-19 на них

Пандемія COVID-19, що почалася в кінці 2019 року в місті Ухань, провінція Хубей, Китай, швидко перетворилася на глобальну кризу, вплинувши на всі аспекти життя, включаючи світову економіку та зовнішньоторговельні відносини. Для заспокоєння поширення вірусу, уряд Китаю впровадив строгі

карантинні обмеження, що включали блокування міст та припинення бізнес-операцій.

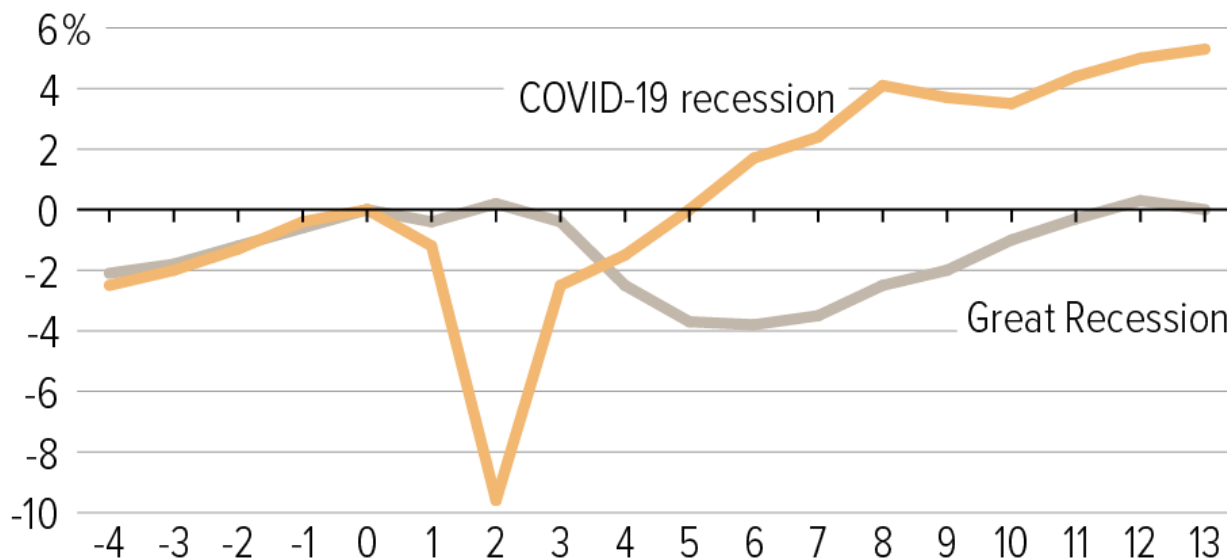

Рисунок 1.4 Порівняння рецесії через COVID-19 із Великою Рецесією 2007 за кварталами [19].

За початковими прогнозами економічний удар від пандемії COVID-19 міг бути порівнянний із Великою Рецесією - глибокою та тривалою економічною рецесією, яка стартувала в США в грудні 2007 року і тривала до червня 2009 року. Велика Рецесія була найсерйознішою здійсненою рецесією після Другої світової війни, вона викликала значні втрати робочих місць та спричинила зниження світового ВВП більше ніж на 5% [19].

Однак, незважаючи на невизначеність, пов'язану з COVID-19, реакція на кризу була швидкою та рішучою. За даними Міжнародного валютного фонду, реальний ВВП Китаю знизився лише на 2,3% у 2020 році, а потім збільшився на 8,1% у 2021 році. Це було значно краще, ніж початкові прогнози, і далеко від глибокої рецесії, яку пережили під час Великої Рецесії [19].

Значна кількість міжнародних та внутрішніх заходів допомоги зіграли важливу роль у швидкому відновленні. Зокрема, політика стимулювання,

включаючи надзвичайні заходи монетарної та фіскальної політики, допомогли підтримати економіку в цей важкий період.

У відповідь на пандемію COVID-19, Китайська народна республіка вжила ряд таких заходів.

У сфері фіскальної політики:

- Збільшення державних витрат: Уряд збільшив витрати на охорону здоров'я, соціальну допомогу та інфраструктуру, щоб стимулювати економічну активність.

- Податкові пільги: Було введено податкові пільги для окремих секторів економіки, особливо для тих, що найбільше постраждали від пандемії, таких як туризм, громадське харчування та роздрібна торгівля.

- Висока гнучкість бюджету: Уряд збільшив дефіцит бюджету та обсяг державного боргу, щоб фінансувати додаткові витрати.

У сфері монетарної політики:

- Зниження процентних ставок: Центральний банк Китаю знизив ключові процентні ставки, щоб сприяти позикам для бізнесу і споживачів.

- Квантитативне послаблення: ЦБ Китаю збільшив кількість грошей в обігу, купуючи цінні папери на відкритому ринку.

- Інструменти ліквідності: ЦБ надав додаткову ліквідність банкам, щоб підтримати позичання та забезпечити стабільність фінансової системи.

Ці заходи, в сукупності, сприяли швидкому відновленню економіки Китаю після початкового удару пандемії.

Вплив пандемії на економіку Китаю був значним. Зокрема, за даними Генерального митного управління Китаю, обсяг експорту в січні-лютому 2020 року знизився на 17,2% у порівнянні з тим же періодом 2019 року, тоді як імпорт знизився на 4%. Виробництво також зазнало серйозного удару: індекс виробничої діяльності (PMI) за лютий 2020 року склав лише 35,7, що є найнижчим показником з моменту запровадження цього індексу. Проте, завдяки швидким та ефективним заходам з боку уряду, Китай відновив більшість своєї економічної

діяльності до кінця 2020 року. Згідно з даними Національного бюро статистики Китаю, ВВП країни зріс на 2,3% у 2020 році, не дивлячись на світову економічну кризу [20].

З іншого боку, пандемія викликала стрімкий ріст онлайн-господарства. Згідно з даними Китайської асоціації інформаційного промислу, обсяг китайського ринку онлайн-освіти зріс на 36,5% у 2020 році порівняно з попереднім роком, досягаючи майже 257,3 мільярдів юанів (близько 39,7 мільярдів доларів США). Щодо електронної комерції, за даними RetailX, китайський B2C ринок електронної комерції зріс на 19,5% у 2020 році, досягаючи 6,95 трильйонів юанів (близько 1,07 трильйонів доларів США). Такі зміни відображають великий попит на товари та послуги для онлайн-режиму життя, який зріс під час пандемії, сприяючи значному росту електронної комерції, освітніх технологій та інших секторів цифрової економіки [21].

Крім того, пандемія COVID-19 викликала значні зміни в глобальних ланцюгах постачання. Зокрема, зупинка виробництва в Китаї на початку 2020 року призвела до перебоїв в постачанні товарів для багатьох глобальних компаній.

У першому кварталі 2020 року, коли Китай припинив багато своєї промислової діяльності для боротьби з вірусом, глобальні ланцюги постачання були сильно пошкоджені. Компанії, які надто залежали від китайського виробництва, зіткнулися з великими труднощами. Деякі галузі, такі як автомобільна та електронна, особливо сильно постраждали, оскільки вони були сильно залежні від деталей, що виробляються в Китаї.

В резонансі з цим, багато компаній та країн почали переоцінювати свої ланцюги постачання. Для деяких це означало пошук альтернативних постачальників поза Китаєм, для інших - зусилля по локалізації більше виробництва ближче до дому. Цей процес диверсифікації ланцюгів постачання ймовірно продовжиться і після пандемії.

Велика частина глобального економічного впливу COVID-19 була пов'язана зі зміною відносин між Китаєм та його торговими партнерами. За даними

Конгресового бюро з бюджету, реальний ВВП Китаю знизився на 11,3% у другому кварталі 2020 року, порівняно з прогнозами на січень 2020 року. Однак, впродовж наступних кварталів економіка Китаю почала відновлюватися, і до кінця 2021 року реальний ВВП був всього на 1,1% нижчим, ніж прогнозувалося до початку пандемії.

Швидке відновлення економіки Китаю було здійснено завдяки ряду факторів. Зокрема, введення широкомасштабних програм допомоги та відновлення, а також підвищена здатність економіки адаптуватися до нових умов, зокрема змін у виробництві та розподілі товарів.

За даними Конгресового бюро з бюджету (Congressional Budget Office), без цих заходів прогнози ВВП Китаю були б на 12% нижчі в 2020 році і на 9% нижчі в 2021 році, порівняно з попередніми прогнозами [22]. Отже, можна стверджувати, що ці заходи зіграли значну роль в стабілізації зовнішньоторговельних відносин Китаю під час пандемії.

При цьому, необхідно зазначити, що хоча відновлення економіки Китаю було вражаючим, воно не було рівномірним. Деякі сектори, особливо ті, що були найбільше залежні від міжнародної торгівлі, досі зіткнулися з викликами.

Наприклад, обсяги експорту Китаю в першому кварталі 2020 року знизилися на 13,3% у порівнянні з першим кварталом 2019 року. Однак, до четвертого кварталу 2020 року, обсяги експорту вже перевищили показники 2019 року на 3,6% [19].

Спроби збалансувати відновлення економіки з підтримкою відновлення міжнародної торгівлі залишаються складним завданням для китайського уряду. Динаміка подальшого відновлення буде залежати від різних факторів, включаючи швидкість вакцинації, глобальну динаміку споживання та політику відновлення інших країн.

Все це є важливими факторами, що впливають на зовнішньоторговельні відносини Китаю з рештою світу. З урахуванням цих обставин, відновлення від

пандемії COVID-19 вимагає подальшого дослідження та аналізу для кращого розуміння його впливу на зовнішньоекономічну діяльність Китаю.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КИТАЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

2.1 Аналіз та оцінка конкурентоспроможності економіки Китаю за ключовими макроекономічними показниками

Одним із центрів та потенційним «гравітаційним полем» Євразійського макрорегіону є КНР – лідер за темпами економічного розвитку серед країн Азійського регіону. Присутність КНР на глобальних ринках постійно зростає, а частка у глобальній торгівлі збільшується.

Китайська Народна Республіка є найбільшим у світі виробником товарів та експортером, вплив якої на світову торгівлю постійно збільшується. Протягом останніх років Китай завершив модернізацію виробництва та продовжує процес переорієнтації своїх експортних потоків з дешевих споживчих товарів та напівфабрикатів на готову продукцію з високою технологічною складовою, що спричиняє посилення конкуренції з боку китайських виробників на традиційних для України зовнішніх ринках.

КНР - перша за чисельністю населення, друга за розмірами економіки, третя за територією і друга по залученню іноземних інвестицій країна світу, так само займає лідируюче місце серед країн, що експортують свій капітал за кордон. КНР має величезний питому вагу в світовій економіці, володіє великим запасом як трудових, так і мінеральних ресурсів, показує високі темпи економічного зростання. ВВП на душу населення в КНР в 2018 році склав 8 643 долари США. За індексом глобальної конкурентоспроможності в

2018 році Китай займає 27 місце у світі [4].

Економіка Китаю є однією з найбільш конкурентоспроможних в світі, і це засвідчено рядом ключових макроекономічних показників.

1. Валовий внутрішній продукт (ВВП): Китай є другою за величиною економікою світу після США, з ВВП більше 17 трильйонів доларів в 2022 році за даними Світового банку. Це відображає масштаби його виробничої бази, а також рівень його економічного впливу в глобальному контексті [1].

2. Зовнішня торгівля: Зовнішня торгівля є одним з ключових драйверів економіки Китаю, який забезпечує його стійке зростання та глобальну конкурентоспроможність. За декілька останніх років Китай показав вражаючу динаміку в цій сфері.

Китай є найбільшим експортером у світі і другим за величиною імпортером після США. За даними МВФ, обсяг експорту Китаю в 2022 році досяг понад 3 трильйонів доларів, показавши ріст у 7% порівняно з 2021 роком. Імпорт також відзначився ростом, досягнувши 2,5 трильйона доларів, що на 5% вище рівня 2021 року [1].

Китай активно веде торгівлю з багатьма країнами, включаючи США, ЄС та країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Наприклад, обсяг торгівлі з США досягнув понад 600 мільярдів доларів в 2022 році, що на 4% вище рівня 2021 року. Обсяг торгівлі з ЄС також зріс, досягнувши 700 мільярдів доларів [4].

За прогнозами МВФ, обсяг зовнішньої торгівлі Китаю продовжить зростати в наступні роки, завдяки подальшій глобалізації та розвитку міжнародних торгових відносин. Втім, потрібно враховувати, що цей ріст може бути обмежений ризиками та невизначеностями, пов'язаними з міжнародною політикою та економічними умовами.

3. Інфляція: Інфляція є важливим макроекономічним показником, який відображає загальний рівень зростання цін у країні. За даними Національного бюро статистики Китаю, рівень інфляції в Китаї становив 2,5% в 2022 році.

Цей показник є відносно низьким, особливо в порівнянні з іншими великими економіками світу [1].

Наприклад, в США рівень інфляції в 2022 році досяг 5,4%, що набагато вище, ніж в Китаї. Аналогічно, в Європейському Союзі рівень інфляції в середньому становив 4,3% в тому ж році. Це показує, що Китай зміг зберегти стабільність цін у порівнянні з іншими глобальними економіками, що має позитивний вплив на покупну спроможність населення та привабливість для іноземних інвесторів [4].

Крім того, якщо порівняти з минулими роками, рівень інфляції в Китаї також залишається стабільним. У 2020 році інфляція становила 2,2%, а у 2021 році - 2,6%. Це свідчить про ефективність монетарної політики Народного банку Китаю, що спрямована на контроль інфляції та забезпечення стабільності економіки [4].

4. Інвестиції: Китай є одним з найбільших отримувачів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в світі. За даними Світового банку, обсяг прямих іноземних інвестицій у Китай у 2022 році склав близько 163 мільярдів доларів США, що ставить Китай на друге місце у світі після США [1].

Серед головних інвесторів у Китай входять країни як США, Японія, та країни Європейського Союзу. Вони інвестують у різні сектори економіки, включаючи виробничий сектор, інформаційні технології, фінанси та інші послуги. Протягом останніх років було спостережено стабільне зростання ПІІ в Китай. Наприклад, у 2020 році ПІІ становили приблизно 140 мільярдів доларів, а в 2021 році вже досягли 150 мільярдів.

Цей тренд на зростання ПІІ в Китай підтверджує його привабливість для іноземних інвесторів. Це може бути пов'язано з рядом факторів, включаючи великий внутрішній ринок, високий рівень економічного зростання, а також політику відкритості і залучення іноземних інвестицій, що проводить китайський уряд. Однак, потрібно зазначити, що політичні ризики та торговельні напруженості з іншими країнами можуть впливати на динаміку

ПП в майбутньому. Прикладом можуть служити тісні стосунки Китаю з росією, що викликає обурення та схвильованість серед іноземних партнерів.

5. Рівень безробіття: За даними Національного бюро статистики Китаю, рівень безробіття в країні становив приблизно 5,5% в 2022 році. Незважаючи на виклики, пов'язані з пандемією COVID-19, ринок праці Китаю виявився стабільним, що сприяло загальній економічній стабільності країни [4].

6. Зростання ВВП: Щорічні темпи зростання ВВП Китаю залишаються високими, незважаючи на глобальні економічні виклики. За даними Світового банку, річне зростання ВВП Китаю становило близько 5,8% в 2022 році, що свідчить про його економічну стійкість та здатність до швидкого відновлення після криз [4].

7. Публічний борг: Як і багато інших країн, Китай використовує публічний борг як інструмент фінансування своїх бюджетних витрат. Однак його рівень публічного боргу до ВВП залишається в межах визнаних міжнародних норм. За даними МВФ, відношення публічного боргу до ВВП Китаю становило близько 66% в 2022 році, що свідчить про поміркованість його боргової політики [1].

9. Структура економіки: Китай продовжує переходити від економіки, заснованої на виробництві товарів низької вартості, до економіки, заснованої на високотехнологічному виробництві і послугах. Однак цей процес вимагає значних зусиль, особливо в частині перекваліфікації робочої сили та модернізації промисловості.

10. Демографічна ситуація в Китаї викликає певні занепокоєння. Китай, як і багато інших розвинутих країн, стикається з проблемою старіння населення. За даними ООН, частка осіб старше 65 років в Китаї збільшиться з 12% в 2020 році до більше 18% в 2030 році. Це становить близько 255 мільйонів осіб, що мають досягнути віку 65 років або більше до 2030 року [1].

Ця демографічна зміна відбувається внаслідок покращення медичного обслуговування та зростання середньої тривалості життя. Проте це також є

результатом довготривалої політики "одна сім'я - одна дитина", яку Китай проводив з 1979 по 2015 рік. Ця політика призвела до значного зниження рівня народжуваності, що тепер призводить до старіння населення.

Ці демографічні виклики мають великі наслідки для китайської економіки та соціальної політики. Зі старінням населення зростає навантаження на систему охорони здоров'я, а також на пенсійну систему. Водночас зменшується кількість робочої сили, що може призвести до сповільнення економічного зростання.

У відповідь на ці виклики, китайський уряд вже прийняв ряд заходів, зокрема зняв обмеження на кількість дітей в сім'ї, підвищив пенсійний вік та збільшив інвестиції в систему охорони здоров'я. Однак, ефективність цих заходів ще досі є предметом обговорення.

11. Екологічні проблеми: Нарешті, Китай стикається з серйозними екологічними викликами, включаючи забруднення повітря та води, що можуть вплинути на якість життя його населення та негативно відобразитися на його довгостроковій економічній траєкторії.

У цілому, ці макроекономічні показники відображають стабільність та конкурентоспроможність економіки Китаю. Однак важливо пам'ятати, що, незважаючи на позитивні тенденції, Китай все ще стикається з рядом викликів, таких як старіння населення, проблеми з якістю навколишнього середовища та структурні проблеми в економіці, які можуть вплинути на його довгострокову конкурентоспроможність.

Однак, незважаючи на ці виклики, Китай продовжує демонструвати високий рівень економічної стабільності і конкурентоспроможності, що підтверджується його ключовими макроекономічними показниками.

2.2 Особливості формування та розвитку торговельно-економічного протистояння між США та КНР

Торгово-економічні відносини США та КНР охоплюють не одне десятиліття. При аналізі взаємодії двох країн цей час можна назвати, що у торгово-економічній сфері існували різні періоди: від тісного співробітництва до серйозних кризових ситуацій із взаємними претензіями.

Щоб зрозуміти суть торгово-економічних протиріч між країнами на етапі необхідно розглянути взаємовідносини у процесі їх становлення. Активізація взаємодії двох країн відбулася з встановлення двосторонніх угод 1979 року. На думку Ден Сяопіна, «встановлення дипломатичних відносин між Китаєм і США створювало для Пекіна сприятливий клімат – це дуже важливо, крім того, це важливо і для реформ та відкритості Китаю» [23, с. 42].

Після визнання Вашингтоном Тайваню у складі КНР відзначалася активізація економічного співробітництва між двома країнами, внаслідок чого у липні 1979 року відбулося підписання торгової угоди між КНР та США. У цій угоді йшлося про те, що і Китай, і США «зобов'язуються вжити всіх необхідних заходів забезпечення найбільш сприятливих умов для зміцнення всіх аспектів економічних та торговельних відносин між двома країнами, щоб сприяти неухильному розвитку торгівлі між ними на довгостроковій основі» [23, с. 43].

У активізації взаємодії США з КНР у 80-х роках ХХ визначальним була як комерційна зацікавленість, а й зовнішньополітичний чинник. У цей період США і Радянський Союз перебували на стадії «холодної війни», тому для Америки розширення торговельно-економічних зв'язків з КНР було частиною їхньої стратегічної лінії.

Починаючи з 1980-х років минулого століття і аж до першого десятиліття нинішнього століття Китай залучав значний обсяг американських інвестицій. За найбільш реалістичними оцінками обсяг накопичених прямих американських інвестицій у КНР період 1979-2014 рр. становив близько 70 млрд. доларів [23, с. 46].

У міру промислового зростання та економічного розвитку активізується і зовнішня політика Китаю – причому рівень її активності прямо співвідноситься з

економічними успіхами цієї держави. Зміни керівних зовнішньополітичних ідей трьох поколінь керівництва КПК (від національної політики «Реформ і відкритості» при Ден Сяопіні, політики «Трьох представництв» при Цзян Цзенміні та «Гармонічного світу» при Ху Цзіньтао до формування концепції «Китайської мрії» при Сі Цзіньпін тому, що у XXI ст. Китай, хоч і явно, але послідовно і методично, заявляє свої претензії як статус значимого учасника міжнародних відносин, а й навіть статус лідера світової політики [23, с. 51].

Сучасний етап китайсько-американських торговельно-економічних терній визначається збільшеним впливом КНР на міжнародній арені на початку 2000-х років. Важливим етапом у міжнародних відносинах двох країн став вступ КНР до СОТ у 2001 р. У цей період Китаю вдалося встановити міцні відносини стратегічного партнерства з багатьма країнами, що розвиваються [24, с. 22].

Вступ Китаю до СОТ у 2001 році стало потужним поштовхом у розвитку двосторонніх економічних обмінів. Активізація торговельно-економічних відносин після зняття значної частки бар'єрів та обмежень, у свою чергу, загострила низку проблем та дисбалансів у американо-китайських відносинах.

Зросла економічна незалежність Китаю та прагнення співпрацювати з ним інших країн, створює особливі труднощі у взаєминах із США. Мабуть, за весь період співробітництва між країнами не виникало стільки протиріч, як у останнє десятиліття. Китай звинувачується у неповному переході до ринкової економіки, і, як наслідок, протекціонізму щодо власних підприємств. Ця обставина, на думку американців, суперечить чесній ринковій конкуренції і дає необґрунтовані переваги китайським компаніям. У міру посилення Китаю з початку 2000-х років. лідируюче становище США у світовій економіці почало слабшати.

Попередники Д. Трампа на посаді президента не наважувалися вести відкриту торговельну війну з Китаєм, боячись завдати шкоди економіці США. Зокрема, Б.Обама також використав антикитайські гасла під час проведення передвиборчої кампанії, але, прийшовши до влади, спробував проводити менш

конфронтаційний підхід щодо КНР. Китаю відводилося важливе місце у озвученій ще першою адміністрацією Б. Обама стратегії «повороту до Азії».

Повертаючись до Азії, США декларували намір співпрацювати з Пекіном у вирішенні глобальних та регіональних проблем [25, с. 106]. Ослаблення критики щодо КНР чекали і від Трампа після його перемоги на виборах, проте цього не сталося. Претензії США до економічної політики Китаю охоплюють різні види обмежень, пов'язаних із оподаткуванням, митною класифікацією, захистом прав інтелектуальної власності, послугами, захистом вітчизняних виробників, а також експортом товарів.

Якоюсь мірою, скарги Китаю є заходами у відповідь на аналогічні дії США: захисні заходи, включаючи антидемпінгові та компенсаційні мита, а також обмеження на імпорт сільськогосподарської продукції. Претензії, які висуває Трамп до КНР, не є новими, а продовжують лінію, розпочату його попередником. Однією з ключових ідей у цьому напрямі стала обіцянка різко підвищити імпортне мито на китайські товари. Зазначимо, що Китай сприйняв передвиборні обіцянки Трампа досить скептично, намагаючись підкреслити взаємовигідність торговельно-економічних відносин між двома країнами [26].

Америка виступає за обмеження подальшого розширення глобалізації. Політика в цій галузі реалізує торговельний протекціонізм в економіці, посилює фінансовий нагляд, обмежує іноземні інвестиції та наголошує на «економічній безпеці»; застосовує націоналізм, консерватизм та ксенофобію у політиці та обмежує імміграцію; та захищає ізоляціонізм та однобічність у зовнішній політиці.

Значною мірою система глобального управління зосереджена у західних країнах, особливо у Сполучених Штатах, які насамперед мають нести прапор глобалізації.

Однак парадокс полягає в тому, що після приходу Трампа до влади США втратили інтерес до глобальних справ та поступово виходили з однієї міжнародної організації за іншою.

Сильна політика Трампа «Америка понад усе», спрямована на стримування швидкого технологічного розвитку Китаю та зусилля щодо запобігання реалізації мети «Зроблено в Китаї 2025», є найголовнішою причиною. Після реформи та відкритості в Китаї його економіка швидко розвивалася. КНР стала другою економікою за величиною у світі, і навіть повільно наздоганяла Сполучені Штати в сферах політики, економіки та технології, що ставило Америку під безпрецедентну загрозу своєму статусу світової держави.

Стрімкий розвиток високотехнологічної промисловості Китаю навіть викликав паніку у США та Китаї, природно, став їх стратегічним супротивником. США традиційно мають значний зовнішньоторговельний дефіцит: у 2018 р. він становив 621 млрд доларів, проте дефіцит у торгівлі з Китаєм значно перевищує відповідний показник для інших великих торгових партнерів США, таких як Мексика, Німеччина, Японія [26].

Багато американських економістів, які передусім відповідають за зовнішньоторговельну стратегію США, вважають, що такий дефіцит є результатом несправедливої торговельної політики та практики з боку Китаю. Інші вважають, що офіційні дані про торговий дефіцит з Китаєм створюють спотворену картину двосторонніх відносин, оскільки не враховують непрямі поставки товарів транснаціональних корпорацій США. Традиційна торговельна статистика також не відображає повною мірою додану вартість, створювану в кожній країні, і як вона бере участь у зовнішньоторговельному обороті.

Торговельна війна була також поширена в дипломатичній, військовій, науково-технічній, культурній областях, у яких майже всі вони зустріли опір. У дипломатичній сфері Сполучені Штати хочуть спровокувати конфлікти між Китаєм та іншими країнами і змусити АСЕАН, Індію та інші країни ворогувати з КНР. У військовій сфері вони Китай розглядають як уявний ворог [27].

Торгово-економічні відносини між Китаєм та Сполученими Штатами різноманітні та складні. Основним проявом є різноманітність засобів торговельних тертя та складність причин їх ініціювання. Антидемпінгові заходи,

компенсаційні заходи, «зелені» бар'єри, технічні бар'єри, бар'єри по дорозі інтелектуальної власності, розслідування у сфері експортного контролю тощо. є звичайними засобами торгових тертя. Основними методами стримування Китаю Трамп обрав санкції, ініціював розслідування у сфері ПІС.

Американський уряд звинувачує Китай у крадіжці інтелектуальної власності розташованих на його території підприємств. У грудні 2018 р. заступник Генерального прокурора США Дж. Демерс зазначав, що за період з 2011 р. по 2018 р. на Китай припадало 90% усіх розслідувань випадків промислового шпигунства та 66% випадків крадіжки торговельних секретів [27]. Ця проблема постійно обговорюється представниками США та Китаю, у тому числі і на найвищому рівні, але, на думку адміністрації США, прогресу у вирішенні цих протиріч не спостерігається. На думку західних політиків, китайський уряд робить недостатні зусилля щодо захисту іноземної інтелектуальної власності у КНР. На думку американського економіста Г.Райта, таке ставлення китайського уряду до зазначеної проблеми коштувало американському бізнесу сотні млрд. дол. на рік.

Трамп взаємодіяв з Китаєм на високому рівні для спільного сприяння розвитку двох країн, але водночас часто створював труднощі для Китаю і рішуче просував політику «Америка насамперед». У листопаді 2019 року представник Міністерства комерції Китаю Гао Фен заявив, що США та Китай домовилися про поступове зниження взаємних мит на постачання товарів. За його словами, тарифи знижуватимуться в однаковому темпі та в однаковому обсязі. Якщо 2017 рік був етапом розігріву китайсько-американського торговельно-економічного тертя, то 2018 рік – етапом ескалації.

По приходу на посаду 46-го президента США Джо Байдена, відносини між США та Китаєм вступили в нову фазу. Питання торгівлі є одним з найбільш конкурентних аспектів двосторонніх відносин. Джо Байден підкреслював, що він використовуватиме мита, коли вони потрібні, але відрізняється від Трампа тим, що

у нього є стратегія та план використання цих мит для перемоги, а не просто для демонстрації сили [28].

14 лютого 2020 року США та Китай уклали першу фазу торговельної угоди, згідно з якою Китай погодився придбати певні товари та послуги США на суму 200 мільярдів доларів США протягом двох років, починаючи з 1 січня 2020 року до 31 грудня 2021 року. Однак дослідження Чада П. Бауна з Інституту міжнародної економіки Пітерсона показало, що Китай не придбав жодного з обіцяних товарів [29].

Незважаючи на торговельну війну, Китай є другим за величиною торговельним партнером США після Європейського Союзу. Загальна вартість торгівлі між Китаєм та США становила 682,32 мільярда доларів США від січня до листопада 2021 року, що на 30,2% більше, ніж у попередній рік. Китай продав у чотири рази більше товарів до США. Посол Китаю в США зазначив, що економічні та торговельні відносини між Китаєм та США є взаємовигідними, адже дві економіки взаємозалежні [30].

Проте, Байден продовжує критикувати економічні політики Китаю, які призвели до початку торговельної війни. Він заборонив 59 компаній за їхні зв'язки з військовою або наглядовою промисловістю Китаю, включаючи Huawei Technology та інші телекомунікаційні компанії. Байден також ввів торговельні обмеження на більше ніж 30 китайських науково-дослідницьких інститутів і організацій через порушення прав людини та звинувачення у розробці технологій, які впливають на національну безпеку США [28].

Торговельна війна переросла в питання технологій і стала важливою частиною протиріч між США та Китаєм. За часів Трампа, США звинувачували Китай у кіберкрадіжках інтелектуальної власності, примусових передачах ІВ та несправедливих торговельних практиках. Ця тенденція продовжується під президентством Байдена, зокрема, США зосереджуються на більш уважному скрінінгу китайських технологічних інвестицій [28].

2.3 Оцінка торговельно-економічного співробітництва України з КНР

Україна та Китайська Народна Республіка (КНР) з моменту встановлення дипломатичних відносин в 1992 році активно розвивають економічне співробітництво. Протягом останніх років ці двосторонні відносини пройшли шлях від відносно обмеженої торгівлі до більш інтегрованого економічного співробітництва.

КНР є одним із найбільших торговельних партнерів України. Стратегія "Один пояс, один шлях", запроваджена Китаєм, покликана підсилити торговельні та інвестиційні відносини між Китаєм та різними країнами, включаючи Україну. Ця ініціатива пропонує значний потенціал для подальшого розвитку відносин між двома країнами.

Основні сфери співпраці включають сільське господарство, металургію, машинобудування та інновації. При цьому, обидві сторони намагаються розширити спектр співпраці, включаючи такі сфери як високі технології, оборонна промисловість, космічна промисловість та інше.

Зважаючи на важливість КНР як світової економічної сили, Україна продовжує активно розвивати свої торговельні та економічні відносини з Китаєм, попри виклики, пов'язані з культурними, політичними та економічними розбіжностями.

Торгівля між Китаєм та Україною характеризується значними підйомами і спадами, частота та ступінь яких помітно вирізняється серед інших країн, що набули незалежність внаслідок розпаду СРСР. 2011 року Китай та Україна встановили взаємовідносини стратегічного партнерства та підписали угоду про реалізацію низки великих спільних проєктів, що, в свою чергу, стимулювало значне зростання товарообігу між двома країнами, який у 2013 році сягнув найвищого показника – 11,12 млрд. дол. США. Після вибуху кризи в Україні реалізація великої кількості спільних проєктів торговельно-економічного співробітництва зазнала невдачі, двосторонній товарообіг знову знизився [31].

За даними Державної служби статистики України в 2016 році двосторонній товарообіг відновив своє зростання, сягнувши в 2017 році 7,639 млрд. дол. США, що на 17,7% більше, ніж у 2016 році. При цьому, експорт з України склав 2,4 млрд. дол. США (зростання на 11,3%), імпорт 5,65 млрд. дол. США (зростання на 20,5%). Сальдо двосторонньої торгівлі на користь КНР становило 3,61 млрд. дол. США [32].

Частка обсягу товарообігу з КНР у зовнішній торгівлі України в 2017 році склала 8,28% від загального товарообігу України, в 2016 році - 8,62%.

Імпорт з Китаю становить 11,4% від всього українського імпорту, експорт до Китаю складає 4,6% від всього українського експорту. Китайсько-український товарообіг складає 8,24% від загального обсягу зовнішньоторговельного обороту України [32].

Згідно зі статистичними даними України, за 9 місяців 2018 року товарообіг склав 6,67 млрд. дол. США та зріс на 22,5%, при цьому експорт з України до Китаю склав 1,44 млрд. дол. США та зменшився на 0,9%, імпорт з КНР в Україну склав 5,23 млрд. дол. США та зріс на 29,9%. Негативне сальдо для України за цей період склало 3,79 млрд. дол. США [32], (табл. 2.1):

Таблиця 2.1 Динаміка основних характеристик двосторонньої торгівлі між Україною та КНР в 2004-2020рр.

Рік	Експорт, млрд дол. США	Імпорт, млрд дол. США	ЗТО, млрд дол. США	Сальдо, млрд дол. США	Коефіцієнт покриття Експорту імпортом
2004	0,82	0,74	1,56	0,08	1,11
2005	0,71	1,81	2,52	-1,1	0,39
2006	0,54	2,31	2,85	-1,77	0,24
2007	0,43	3,31	3,74	-2,88	0,13
2008	0,55	5,6	6,15	-5,05	0,1
2009	1,43	2,73	4,17	-1,3	0,52
2010	1,32	4,76	6,08	-3,38	0,28
2011	2,18	6,27	8,45	-4,09	0,35
2012	1,78	7,9	9,68	-6,12	0,22

2013	2,73	7,9	10,63	-5,18	0,35
2014	2,67	5,41	8,08	-2,73	0,49
2015	2,4	3,77	6,17	-1,37	0,64
2016	1,9	4,7	6,7	-2,86	0,4
2017	2,04	5,65	7,69	-3,61	0,36
2018	2,31	7,79	10,09	-5,48	0,30
2019	3,61	9,28	12,89	-5,66	0,39
2020	7,1	8,32	15,420	-1,22	0,85
2021	8	10,97	18,97	-2,97	0,73

Джерело: складено автором на основі [32]

За результатами 2021 р., серед усіх торговельних партнерів України Китай посідає перше місце за товарообігом. Найбільше товарів до України експортував саме Китай – 8,3 млрд доларів, друге місце посідає Німеччина – 5,1 млрд доларів. Найбільше експортували з України до того ж Китаю, де експорт становив 7,1 млрд доларів, друге місце належить Польщі – 3,3 млрд доларів. Загалом товарообіг України з Китаєм у 2021 р. становив 103,4 млрд доларів, що на 7 млрд доларів менше ніж за 2020 р.

24 лютого 2022 р. розділило на «до» і «після» життя Української держави, українського народу, Європи та, очевидно, усього світу. Немотивоване та брутальне вторгнення Росії в Україну поставило міжнародну спільноту на межу глобальної війни. Показовою була еволюція позиції Китаю, який у попередні роки глибоко занурився у відносини стратегічного партнерства з РФ. Його політика щодо російсько-української війни повільно, але все ж таки трансформувалася протягом лютого-травня 2022 р. від явного «нейтралітету на користь Росії» до «більш справжнього» нейтралітету, хоча й з відвертими проросійськими сентиментами. Станом на початок червня 2022 р. не спрадилися побоювання, що КНР буде надавати Росії військово-технічну та економічну допомогу. Крім того, не зафіксовано спроб прямого сприяння РФ, аби та могла обійти міжнародні санкції. Пафосні заяви про «стратегічне партнерство» з Китаєм і констатація стрімкого зростання товарообігу стали марними після 24 лютого 2022 р.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну позначилось як на внутрішній

економічній ситуації в нашій країні, так і на поставки української продукції за кордон. У січні та лютому 2022 року український експорт демонстрував дуже позитивну динаміку — зростання до аналогічного періоду минулого року становило 34%. Проте вже в березні відбувся обвал експорту — скорочення становило 50%. За 8 місяців 2022 року український експорт становить 29 млрд дол. США. Це на третину менше за результат аналогічного періоду минулого року (–31%). У натуральних показниках український експорт становить 63 млн тонн, що на 59% менше від показника минулого року, (рис. 2.1):

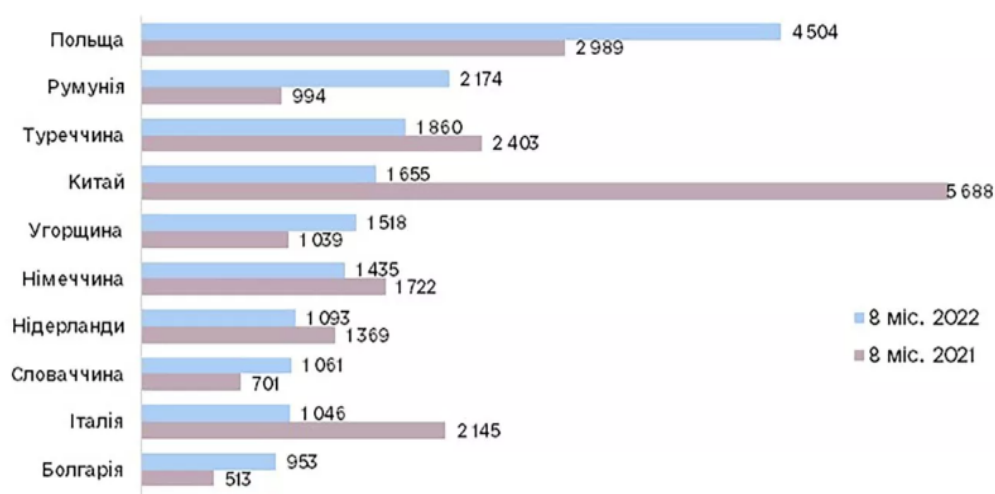

Рисунок 2.1 Топ-10 країн-лідерів за обсягом українського експорту за 8 міс. 2021 - 2022 рр., млн дол. США [33]

За статистичними даними України, за період січень-травень 2022 року двосторонній товарообіг склав \$4 млрд. (за результатами 2021 року Китай посів перше місце серед усіх торговельних партнерів України, за 2021 рік товарообіг склав \$18,97 млрд.). При цьому, експорт товарів з України до Китаю за період січень-травень 2022 року склав \$1,5 млрд. (за 2021 рік - \$8,0 млрд.), імпорт китайських товарів в Україну склав \$2,85 млрд. (за 2021 рік - \$10,97млрд.). Негативне сальдо для України за цей період склало -\$1,308 млрд. [32].

Китай розглядав Україну як авторитетну державу в Європі і прагнув підтримувати та розширювати торговельні зв'язки з нею.

Станом на кінець Травня 2023 р. позиція, яку зайняв Китай, видається

мінімально прийнятною для України, однак якщо Пекін сподівається на те, що Київ у післявоєнний період забуде про його «занепокоєність російськими безпековими інтересами» та «історичну складність українського питання», Китаю варто скорегувати своє відношення щодо російського вторгнення в Україну та щодо відкритої підготовки Росією анексії нових українських територій. Це дасть можливість КНР дійсно опинитися на вірній сторінці української історії.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЯ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ КИТАЮ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ПЕРСПЕКТИВ

3.1 Проблеми та перспективи розвитку економічного співробітництва в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях»

У своєму історичному виступі 7 вересня 2013 року в Казахстані президент Китаю Сі Цзіньпін оголосив про запуск нових ініціатив - "Економічний пояс Великого Шовкового Шляху" і "Морський Шовковий шлях XXI століття". Ці ініціативи розглядаються як інноваційні форми для поглиблення економічних, гуманітарних та науково-технічних взаємовідносин між Китаєм, країнами Центральної Азії та Європою. Сі Цзіньпін наголосив на тому, що Великий Шовковий Шлях, який є надбанням всієї людськості, був заснований на принципах співробітництва, миролюбства, відкритості, взаємного навчання, взаємної вигоди та колективного прогресу.

Участь в ініціативі "Один пояс, один шлях" стала значним фактором у взаємних зовнішньополітичних зв'язках Китаю з іншими країнами. Кількість учасників ініціативи значно зросла, включаючи держави, міжнародні організації та регіональні структури. Наприклад, уряд Італії приєднався до ініціативи у 2019 році, ставши першою країною з групи "Великої Сімки", що підтримала китайську ініціативу.

З іншого боку, участь або неучасть країни в ініціативі "Один пояс, один шлях" стає важливим фактором у розгляді її зовнішньополітичних зв'язків з Китаєм. Країнам, які не приєдналися до ініціативи, може бути важче встановлювати взаємини з Китаєм, оскільки багато сфер взаємодії охоплюються саме цією ініціативою.

Це свідчить про значну вагу та вплив ініціативи "Один пояс, один шлях" на розвиток економічного співробітництва між країнами і викликає перспективи та виклики для їх подальшого розвитку.

Російська Федерація є цікавим прикладом країни, яка не є учасником

ініціативи "Один пояс, один шлях" і віддаляється від неї, незважаючи на те, що вона є ключовим партнером Китаю на міжнародній арені. Росія активно пропагує свою власну ініціативу "Євразійської інтеграції" і демонструє небажання вступати в рамки китайської ініціативи. Це призводить до обмеження зближення між Євразійським Економічним Союзом та ініціативою "Один пояс, один шлях". Москва і Пекін мають принципово різні підходи до співпраці з партнерами, і це ускладнює процес інтеграції і взаємодії між ними. Цей приклад показує, що ініціатива "Один пояс, один шлях" має свої особливості і виклики у контексті розбіжностей між різними країнами і їхніми власними ініціативами.

Двоїстість в економічних відносинах між країнами Центральної Азії і Китаєм, а також залежність цих країн від Російської Федерації, створює певні складнощі для них. Вони бажають співпрацювати з Китаєм, але також мають враховувати свої відносини з Москвою.

Серед країн Центральної Азії, Казахстану вдалося досягти значного успіху в просуванні спільних проєктів з Китаєм, не вступаючи в конфлікт з Росією. Білорусь також намагається зайняти подібну позицію. Іншою країною, яка виявила особливу позицію щодо співпраці з Китаєм в рамках ініціативи "Один пояс, один шлях", є Вірменія - одна з країн-учасниць Євразійського Економічного Союзу. Вірменії було запропоновано стати містом для нового транспортного коридору "Південь-Північ", який з'єднає Перську затоку з Чорним морем через Іран, Румунію та Грузію. Цікаво, що після оприлюднення цієї ініціативи, Китай уклав з Вірменією угоду про безвізовий режим. Це свідчить про особливі позиції країн, які намагаються розвивати співробітництво з Китаєм, при цьому зберігаючи свої взаємини з іншими партнерами, включаючи Російську Федерацію.

Дослідження Rhodium Group вказують на різні підходи Китаю до своїх кредитних угод з країнами. Наприклад, передача контролю над портом в Шрі-Ланці китайській державній компанії на 99 років є прикладом посилення китайської присутності через боргові зобов'язання. Однак, існують також приклади, коли Китай змінює умови кредитування на користь боржників або

навіть списує борги. Наприклад, Китай пробачив Зімбабве 40 млн доларів кредиту, але відмовив у фінансовій допомозі на 1,5 млрд доларів у 2015 році, коли країна зіткнулася з кризою. Такі приклади свідчать про різні підходи Китаю у відношенні до своїх кредитних угод з країнами-боржниками. Це показує, що не завжди кредитні угоди з Китаєм призводять до збільшення його присутності в окремих країнах через боргові зобов'язання [34, с. 19].

Китай активно нарощує свої інвестиції до країн в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях». Залучення Китаю через фінансові інвестиції та контрактне співробітництво у 2022 році в 147 країнах в рамках Ініціативи "Один пояс, один шлях" становило приблизно 67,8 мільярдів доларів США на основі більше ніж 200 угод. Це приблизно дорівнює взаємодії Китаю в рамках ініціативи "Один пояс, один шлях" у 2021 році, яка становила 68,7 мільярдів доларів США. З цієї взаємодії приблизно 32,5 мільярдів доларів США було через інвестиції, а 35,3 мільярди доларів США - через будівельні контракти (частково фінансовані китайськими кредитами) [35].

Крім того, Китай витратив 30 млрд доларів США на створення зон торгової та промислової кооперації, що сприяло створенню 300 тисяч нових робочих місць для місцевих робітників у країнах-учасницях ініціативи. Це свідчить про значний обсяг інвестицій та створення робочих місць, що сприяє економічному розвитку цих країн.

Для забезпечення стабільного розвитку країн-учасниць, Сі Цзіньпін запропонував зосередитися на великих проектах ініціативи, на питаннях їх фінансового забезпечення, інвестиційній співпраці, безпеці і управлінні ризиками під час реалізації інфраструктурних проектів. Країни мусять співпрацювати у нарощуванні виробничих потужностей, в інвестиціях в індустріалізацію та у створення технологічних парків. Головними критеріями для такого співробітництва мають бути відповідність ринковим принципам та міжнародним правилам [36, с. 99].

По-перше, Китай планує розширити сфери для іноземних інвесторів та

зменшити обмеження в галузях сучасних послуг, обробної промисловості та сільського господарства. Іноземним інвесторам буде дозволено більшу участь у господарській діяльності та володіння контрольними або стовідсотковими пакетами акцій у більшій кількості секторів. Також планується розширення пілотних зон вільної торгівлі та портів вільної торгівлі.

По-друге, Китай зобов'язується розвивати міжнародне співробітництво в галузі захисту прав інтелектуальної власності. Будуть вжиті заходи для поліпшення правової системи та захисту прав інтелектуальної власності. Крім того, буде заборонено примусову передачу технологій іноземним компаніям, що працюють в Китаї.

По-третє, Китай планує збільшити імпорт товарів і послуг, знизити мита та ліквідувати нетарифні бар'єри. Країна вітатиме продукцію високої якості з різних країн світу на своєму ринку.

По-четверте, Китай прагне здійснювати ефективну міжнародну координацію макроекономічної політики з найбільшими економіками світу з метою сприяння сталому та збалансованому зростанню світової економіки. Країна відмовляється від намірів проводити девальвацію валюти та прагне уникнути перекладання труднощів на плечі своїх торгових партнерів.

По-п'яте, Китай приділятиме особливу увагу виконанню багатосторонніх і двосторонніх торговельно-економічних угод з різними країнами. Країна буде сприяти правовому та чесному урядуванню, вдосконалювати законодавство та правила відповідно до принципів відкритості, а також переглядатиме політику ліцензування на ринковій, правовій та спрощеній основі [37, с. 24].

Відкритість та реформи, які Китай здійснює на даному етапі, виявляють його бажання забезпечити максимальний ефект від ініціативи "Один пояс, один шлях" не лише для себе, але й для глобальної економіки в цілому. Китай прагне, щоб ця ініціатива стала основою для багатостороннього економічного розвитку, сприяючи співпраці, інтеграції та підвищенню рівня життя в різних країнах. Шляхом впровадження реформ та створення сприятливих умов для інвестицій і

торгівлі, Китай прагне зміцнити свою роль у світовій економіці та сприяти сталому і збалансованому розвитку глобальної системи.

Відповідно до внутрішнього валового продукту, економіка Китаю виступає на лідируючих позиціях у світі. Незважаючи на величезний економічний потенціал, Китай активно розширює економічні взаємовідносини з іншими націями, особливо акцентуючи свою увагу на країни, розташовані вздовж Великого Шовкового Шляху, включаючи Україну. Україна та Китай встановили стратегічні економічні відносини, однак китайські інвестиції в економіку України становлять лише 0,04% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій. Отже, постає потреба в розробці науково обґрунтованих рекомендацій для стимулювання економічного співробітництва між Україною та Китаєм [38].

Пріоритетними напрямками науково-технічного співробітництва між Україною та Китаєм є аерокосмічна промисловість, зокрема, літакобудування, суднобудування, інформаційні та комунікаційні технології, раціональне природокористування, аграрний сектор. Корисним для двох країн є розвиток співробітництва у освітньо-науковій сфері. Доцільно активізувати академічні обміни та розширити спектр спільних наукових програм, що сприятиме активізації інноваційної діяльності в обох країнах. Наприклад, в Україні зростає кількість бажаючих вчити китайську мову. За статистичними даними в 6 українських вищих навчальних закладах китайську мову вивчають 534 українські студента. Викладання китайської мови у ВНЗ України на 50 % забезпечено українськими викладачами і на 50 % китайськими [39].

3.2 Аналіз сучасних перспектив подальшого геоекономічного зростання Китаю у глобальному економічному просторі

Звернемо увагу на те, що Китай є найбільшим у світі експортером (\$2,09 трлн у 2022 р. за даними Головного митного управління КНР) і найдинамічнішим у світі споживчим ринком [40].

Китай перетворився з джерела дешевого імпорту на основне джерело інвестицій (\$160 млрд у період з січня 2009 по грудень 2013 р.). Пекін стверджує, що проект Нового Шовкового шляху (або Один пояс, один шлях) створить додатковий обсяг торгівлі на суму \$2,5 трлн для 65 країн світу, а бюджет Азіатського банку інфраструктурних інвестицій (АБІІ) прирівнюється до плану Маршалла.

Сучасні перспективи подальшого геоекономічного зростання Китаю в глобальному економічному просторі є великим предметом дослідження та аналізу. За останні десятиліття Китай виявився однією з найшвидше зростаючих економік у світі і зумів стати глобальною силою з великим впливом на світову економіку. Деякі статистичні дані допоможуть зрозуміти ці перспективи.

За даними Всесвітнього банку, Китай був найбільшим світовим виробником товарів у 2020 році, а його ВВП досяг 16,6 трильйона доларів США, що становить близько 16% від світового ВВП. Значний внутрішній попит, великий експортний потенціал та висока конкурентоспроможність китайських товарів допомагають Китаю займати важливе місце на світовому ринку [41].

Китай також продовжує залучати іноземні інвестиції. За даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку, Китай був другим за обсягом отримувачем прямих іноземних інвестицій у світі у 2020 році, з обсягом 163 мільярди доларів США. Це свідчить про впевненість іноземних інвесторів у потенціалі китайської економіки та їх бажання взаємодіяти з китайськими підприємствами.

Давайте оглянемо сучасні перспективи та проблеми подальшого геоекономічного зростання Китаю в глобальному економічному просторі [42].

Внутрішні проблеми:

- Старіння населення: Це може призвести до скорочення робочої сили та збільшення витрат на соціальне забезпечення.
- Регуляторні обмеження: Недавні регуляторні зміни в Китаї, особливо в технологічному секторі, можуть мати вплив на інвестиції та економічне зростання.
- Боргова проблема: Збільшення рівня боргу, особливо корпоративного, може стати причиною фінансових турбулентностей.

Зовнішні проблеми:

- Торговельні війни: Торговельні конфлікти, особливо з США, можуть негативно вплинути на експорт Китаю.
- Пандемія COVID-19: Хоча Китай досить ефективно впорався з пандемією, вона все ще впливає на глобальну економіку та може вплинути на попит на китайські товари.

Перспективи розвитку:

- Демографічні виклики: Науковці, такі як Юн Чен з Національного університету Сінгапуру, зазначають, що Китай зіткнувся з викликами, пов'язаними зі старінням населення, що може призвести до сповільнення економічного зростання в довгостроковій перспективі.
- Технологічний розвиток: Науковці, такі як Мартін Чорлтон з Оксфордського університету, підкреслюють роль технологічного розвитку в Китаї. Вони вказують, що, незважаючи на поточні труднощі, Китай має потенціал стати світовим лідером в області технологій, що може сприяти його економічному зростанню.
- Роль ініціативи "Один пояс, один шлях": Аналітики, такі як Девід Доллар з Брукінгського інституту, вважають, що ініціатива "Один пояс, один шлях" може сприяти глобальному впливу Китаю та сприяти його економічному зростанню, проте вони також застерігають про ризики, пов'язані з борговими навантаженнями.

- Перехід до зеленої економіки (продовження): може відкрити нові можливості для інновацій та економічного зростання. Це також допоможе Китаю виконати свої зобов'язання за Паризькою угодою і відіграти важливу роль у глобальних зусиллях з боротьби зі зміною клімату.
- Реформа економічної моделі: Економісти, такі як Майкл Петтіс з Університету Цинхуа, наголошують на потребі Китаю реформувати свою економічну модель, переходячи від експортно-орієнтованої моделі до більш збалансованої, спрямованої на внутрішній споживчий ринок. Цей перехід, хоча і складний, може привести до стабільнішого та стійкого зростання в довгостроковій перспективі.
- Торговельні відносини: Науковці, такі як Чен Вей з Китайського університету Гонконгу, вказують на важливість торговельних відносин. Вони підкреслюють, що відновлення глобальної торгівлі після пандемії COVID-19 та вирішення торговельних спорів з США і іншими країнами можуть бути важливими факторами зростання для Китаю.

В першу чергу, внутрішній ринок Китаю має великий потенціал для зростання. За даними ООН, китайське населення перевищує 1,4 мільярда осіб, що робить його найбільшим ринком споживання у світі. За останні роки китайське населення зросло у своїй покупній спроможності, що призвело до збільшення внутрішнього попиту на товари та послуги. Цей зростаючий споживчий ринок створює можливості для внутрішнього зростання китайських компаній і приваблює іноземних виробників, які бажають вийти на китайський ринок [43].

Подальший розвиток торговельних відносин Китаю з іншими країнами також сприятиме його геоекономічному зростанню. Китай продовжує займати вагомому місце на світовому ринку, як один з найбільших експортерів і імпортерів товарів. Він підтримує тісні торговельні відносини з країнами Європейського Союзу, Сполученими Штатами та країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону. За даними Міжнародного валютного фонду, обсяг торгівлі Китаю з іншими країнами перевищує 5 трильйонів доларів США. Це свідчить про широкий глобальний

зв'язок китайської економіки із світовими ринками. Китай активно співпрацює з іншими країнами у сфері торгівлі, інвестицій та технологій, що стимулює його економічне зростання.

Прогнози також вказують на потенціал подальшого зростання китайської економіки. Згідно з даними МВФ, прогнозується, що ВВП Китаю продовжить зростати на протязі наступних років. Незважаючи на внутрішні та зовнішні виклики, Китай виявив стійкість і здатність адаптуватися до змін, що дає підстави вірити в подальший розвиток його економіки.

ВИСНОВКИ

У рамках виконаної роботи розглянуто економічний розвиток Китайської Народної Республіки на рубежі ХХ-ХХІ ст. Стрімке зростання Китаю, його прискорена інтеграція у світову економіку і, як наслідок, вплив на міжнародні відносини, що зростає, зробили аналіз ролі КНР у світовій політиці та економіці в останні роки актуальною дослідницькою темою.

У рамках першого розділу цієї роботи було виявлено, що розвиток економіки Китаю привертає особливу увагу світової спільноти. Успіхи економічного розвитку Китаю виражаються у зростанні обсягів промислового виробництва та вихід на провідні позиції у світі з виробництва багатьох видів продукції. Китай є світовим лідером у виробництві вугілля, сталі, цементу, зерна, м'яса, бавовни і знаходиться на провідних світових позиціях з виробництва електроенергії. При вивченні зовнішньополітичної лінії Китаю було виявлено, що зовнішня політика Китаю дедалі явніше орієнтується на глобальний політичний, ідеологічний, економічний вплив, створення сприятливих умов мирного піднесення Китаю та нейтралізацію негативної реакції інших держав на цей процес.

Проводячи оцінку найближчих перспектив Китаю, можна відзначити, що якщо нинішні тенденції збережуться, через 20 років Китай стане найбільшою світовою економікою. Перехід від стану колишнього застою до економічної та політичної могутності підтверджує статус країни як світової держави. Китай стає домінуючим виробником та експортером у різних галузях, від трудомістких до високотехнологічних.

Зазначимо, що актуальність дослідження визначається зростаючою та змінною роллю Китаю у світі. Вироблення адекватної зовнішньої політики Китаю в умовах глобалізації стає на сучасному етапі важливим для всіх держав. Важливу роль відіграють проблематика співвідношення процесів глобалізації та

регіоналізації у розвитку КНР у перше десятиліття XXI ст., що має важливе значення для розвитку країни.

Процес піднесення Китаю зачіпає всі міжнародні системи відносин. Тому останнім часом надзвичайну актуальність у світовому співтоваристві набуло питання зовнішньополітичних пріоритетів КНР, його позиції на світовій арені. Китай має велику міжнародну та економічну вагу, бере активну участь у процесах глобалізації та регіоналізації, обіцяючи в найближчому майбутньому перетворитися на другу державу світу за більшістю показників комплексної могутності.

Після глибокого аналізу зовнішньоторговельних відносин між Китайською Народною Республікою та Україною, на основі вивчення наукової літератури та даних з відкритих джерел, доцільно висунути наступні висновки та пропозиції:

Необхідно активно розробляти та глибоко досліджувати потенційні напрямки співпраці з Китаєм, коригуючи експортну політику України. Китайська Народна Республіка є одним із найбільших торговельних партнерів України, а тому розширення двосторонніх відносин може значно підвищити внутрішнє та зовнішнє багатство нашої країни.

Специфічні галузі для розширення торговельних відносин включають продовольчі товари, чорні метали, насіння та плоди, електричні машини, продукцію борошномельної промисловості. Особлива увага повинна бути приділена товарам з високою доданою вартістю, що зараз мають негативне торговельне сальдо.

Акцент на стабілізацію експорту товарних груп, де показник приросту експорту збільшився, вважається пріоритетом. Зокрема, для підвищення прибутковості зовнішньоторговельної діяльності між Україною та Китаєм, зверніть особливу увагу на товари з негативним сальдо та приростом експорту. Це дасть змогу максимально реалізувати експортний потенціал цих товарів.

У контексті геополітичних ініціатив, таких як "Один пояс, Один шлях" та "16+1", Україна повинна підвищити свою активність і показати готовність до

глибшої інтеграції. Це не тільки забезпечить Україні голос у глобальних економічних розмовах, але й відкриє нові можливості для взаємовигідної торгівлі та інвестицій.

З урахуванням всього вищезазначеного, для України важливо визнати та використовувати свої географічні, економічні та торговельні переваги для налагодження продуктивних відносин з Китаєм. Співпраця має відбуватися на основі прозорості, справедливості та взаємного виграшу для обох країн. Важливо також продовжувати диверсифікацію експортних ринків, не зосереджуючись виключно на одному партнері, незалежно від його розмірів або потенціалу.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що докладне вивчення зовнішньополітичних позицій китайської держави, дослідження її впливу на світові процеси, а також оцінка потенціалу цієї країни в системі сучасних міжнародних відносин набуває нині великого значення. Питання зовнішньої політики Китаю завжди привертало увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників. Однак останніми роками вся система міжнародних відносин зазнає глобальних змін, стимулюючи Китай до виділення нових пріоритетів розвитку, встановлення нових зовнішньополітичних позицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. GDP (current US\$) - China [Електронний ресурс] // World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=CN> (дата звернення: 5.06.2023).
2. Global Economic Prospects June 2023 [Електронний ресурс] // World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects#overview> (дата звернення: 5.06.2023).
3. Stagflation Risk Rises Amid Sharp Slowdown in Growth [Електронний ресурс] // World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2022/06/07/stagflation-risk-rises-amid-sharp-slowdown-in-growth-energy-markets> (дата звернення: 5.06.2023).
4. Announcement of the National Bureau of statistics on the Final Verification of GDP in 2021 [Електронний ресурс] // National Bureau of Statistics of China. URL: http://www.stats.gov.cn/english/PressRelease/202212/t20221227_1891279.html (дата звернення: 5.06.2023).
5. Офіційний сайт СОТ [Електронний ресурс]. URL: <http://www.wto.org/> (дата звернення: 5.06.2023).
6. World Bank Open Data - China [Електронний ресурс] // World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/country/china?view=chart> (дата звернення: 5.06.2023).
7. UNCTADstat, GENERAL PROFILE: CHINA [Електронний ресурс] // UNCTADstat. URL: <https://unctadstat.unctad.org/countryprofile/generalprofile/en-gb/156/index.h>

tml (дата звернення: 5.06.2023).

8. PWC GLOBAL, Economic projections [Електронний ресурс] // PWC GLOBAL. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/research-insights/economy/global-economy-watch/projections.html> (дата звернення: 5.06.2023).

9. China's factory recovery moderates as higher costs slow business [Електронний ресурс] // Reuters. URL: <https://www.reuters.com/markets/asia/chinas-factory-recovery-moderates-higher-costs-slow-business-2020-12-31/> (дата звернення: 5.06.2023).

10. Гончарук А. Українсько–китайське стратегічне партнерство на сучасному етапі / А. Гончарук // Україна – Китай. – 2018. — №1. – С.44–46.

11. Побоченко Л.М., Карташов Р.О. Соціально–економічний профіль КНР // Fundamental and applied science – 2019: XIV International scientific and practical conference, October 30 – November 7, 2019 Economic science.: ENGLAND, 2019. – Т.8. – С. 35–37.

12. Офіційний сайт Посольства України в КНР [Електронний ресурс]. URL: <http://www.mfa.gov.ua/china> (дата звернення: 5.06.2023).

13. Головна митна адміністрація КНР, Coverage of major exports [Електронний ресурс]. URL: <http://english.customs.gov.cn/statistics/Statistics?ColumnId=6> (дата звернення: 5.06.2023).

14. Основний звіт Групи Світового банку, який досліджує глобальний економічний розвиток і перспективи, з особливим акцентом на ринках, що розвиваються, і країнах, що розвиваються [Електронний ресурс] // World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (дата звернення: 5.06.2023).

15. Офіційний сайт Посольства Китайської Народної

Республіки в Україні [Електронний ресурс]. URL: <http://ua.chineseembassy.org/rus/> (дата звернення: 5.06.2023).

16. Побоченко Л.М. Внесок КНР в глобальні потоки прямих іноземних інвестицій // Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: міжнародна науково–практична конференція, 10 квітня 2019 року: тези доп. – К., 2019. – С. 52–56.

17. Гончарук А. З., Гобова Є. В., Кіктенко В. О., Коваль О. А., Кошовий С. А. Аудит зовнішньої політики: Україна–Китай. Дискусійна записка. / А. Гончарук // Інститут світової політики. – К., 2016. – 60 с.

18. Яценко О. М. Торговельно–економічне співробітництво України та Китаю: можливості та загрози // Україна–Китай. – №1 (15). – 2019. – С. 52–58.

19. Головна митна адміністрація КНР, Coverage of Major Imports & Exports [Електронний ресурс]. URL: <http://english.customs.gov.cn/Statistics/Statistics?ColumnId=6&page=2> (дата звернення: 5.06.2023).

20. Center on Budget and Policy Priorities, Chart Book: Tracking the Recovery From the Pandemic Recession [Електронний ресурс]. URL: https://www.cbpp.org/research/economy/tracking-the-recovery-from-the-pandemic-recession#stronger_GDP_growth (дата звернення: 5.06.2023).

21. RetailX x Asendia: e-commerce report [Електронний ресурс]. URL: <https://www.asendia.com/resource/china-e-commerce-report-2020> (дата звернення: 5.06.2023).

22. Congressional Budget Office: Budget and Economic Data [Електронний ресурс]. URL: <https://www.cbo.gov/data/budget-economic-data#3> (дата звернення: 5.06.2023).

23. Герасимчук В.Г., Лі Іму. Реформування економіки Китаю: етапи, результати, перспективи. // Економічний вісник НТУУ КПІ. –

№15. – 2018. – С. 42–54.

24. Гончарук А. З. Роль і місце Китаю в сучасному світі (до 70-річчя Китайської Народної Республіки). // Україна – Китай. – 2019. – №3 (17). – С. 20–26.

25. Побоченко Л.М. Прогнози розвитку світової економіки та роль КНР в глобальному економічному зростанні. // «Сучасні проблеми глобалізаційних процесів в світовій економіці»: XII міжнародна науково-практична конференція, 11 листопада 2019 року: тези доп. – К.: НАУ, 2019. – С. 105–108.

26. National Security Strategy of the United States of America DECEMBER 2017 [Електронний ресурс]. URL: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf> (дата звернення: 5.06.2023).

27. Egregious Cases of Chinese Theft of American Intellectual Property [Електронний ресурс]. URL: <https://foreignaffairs.house.gov/wp-content/uploads/2020/02/Egregious-Cases-of-Chinese-Theft-of-American-Intellectual-Property.pdf> (дата звернення: 5.06.2023).

28. US-China Relations under President Joe Biden [Електронний ресурс]. URL: https://www.icwa.in/show_content.php?lang=1&level=3&ls_id=7181&lid=4855 (дата звернення: 5.06.2023).

29. US-China phase one tracker: China's purchases of US goods [Електронний ресурс]. URL: <https://www.piie.com/research/piie-charts/us-china-phase-one-tracker-chinas-purchases-us-goods> (дата звернення: 5.06.2023).

30. ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ТРИКУТНИК США–КИТАЙ–ЄС [Електронний ресурс]. URL: http://prismua.org/wp-content/uploads/2021/09/EU_china_usa.pdf (дата

звернення: 5.06.2023).

31. Чжан Хенлун, Чжан Чженьчжень. Вивчення перспективи створення зони вільної торгівлі між Китаєм та Україною в рамках побудови ініціативи «Один пояс, один шлях». // Україна–Китай. – №13. – 2018. – С. 94–103.

32. Державна служба статистики України: Економічна діяльність [Електронний ресурс]. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення: 5.06.2023).

33. Дія Бізнес [Електронний ресурс]. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/eksport/eksport-ukraini-2022-vpliv-piv-roku-vijni-na-geografiu-ta-obsagi-prodaziv> (дата звернення: 5.06.2023).

34. Коваль О.А. Новий етап реалізації ініціативи «Поясу і шляху». // Україна–Китай. – 2019. – №2 (16). – С. 18–22.

35. China Belt and Road Initiative (BRI) Investment Report 2022 BY CHRISTOPH NEDOPIL WANG [Електронний ресурс]. URL: <https://greenfdc.org/china-belt-and-road-initiative-bri-investment-report-2022/#:~:text=China's%20finance%20and%20investments%20in,based%20on%20over%20200%20deals> (дата звернення: 5.06.2023).

36. Пей Чанхун. 40–річний досвід реформування економічної системи Китаю. // Україна–Китай. – №13. – 2018. – С. 98–106.

37. Стрижак О. О. П'ять головних ланок ініціативи «Один пояс, один шлях». // Україна–Китай. – 2019. – №2 (16). – С. 24–27.

38. В. В. Лойко, А. Ю. Рамський - ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ І КИТАЄМ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/3.pdf.

39. Маргасова В.Г., Н.В. Ткаленко, В.В. Выговская. Китайско-украинское сотрудничество в сфере высшего образования. //

Китайсько-українське гуманітарне співробітництво в рамках концепції «Один пояс – один шлях» [матеріали Міжнародної науково-практичної конференції]. – КНР, Тяньцзинь, 2016/2017. – С. 33-35.

40. Українець Л. А. Ініціатива «Пояс і шлях» як основа нарощування економічної експансії Китаю. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». – 2019. – Випуск 24, Частина 3. – С. 109–113.

41. World Bank Open Data [Електронний ресурс]. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 5.06.2023).

42. «ОДИН ПОЯС, ОДИН ШЛЯХ» – ГЛОБАЛЬНИЙ ГЕОЕКОНОМІЧНИЙ ПРОЕКТ КИТАЮ by В. О. Кіктенко. // Сінологіст. URL: <https://sinologist.com.ua/odin-poyas-odin-shlyah-globalnij-geoeconomichnij-proekt-kitayu/> (дата звернення: 5.06.2023).

43. UN Department of Economic and Social Affairs: India to overtake China as world's most populous country in April 2023, United Nations projects [Електронний ресурс]. URL: <https://www.un.org/en/desa/india-overtake-china-world-most-populous-country-april-2023-united-nations-projects#:~:text=China's%20population%20reached%20its%20peak,continue%20growing%20for%20several%20decades> (дата звернення: 5.06.2023).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Огляд зарубіжної літератури

1. "Rethinking the Role of State-owned Enterprises in China's Rise" / Nolan, Peter. *New Left Review* 73, May-June 2012.

Peter Nolan, professor at the University of Cambridge, explores the complex landscape of state-owned enterprises (SOEs) in China. In this article, he addresses the role SOEs have played in China's rapid economic development and transformation into a global economic power. Nolan provides comprehensive insights into the operations of China's largest state-owned conglomerates and assesses the implications for global economic dynamics.

2. "China's Belt and Road Initiative: Motivations, Scope, and Challenges" / Asian Development Bank, 2020.

This publication by the Asian Development Bank offers a comprehensive analysis of China's ambitious Belt and Road Initiative (BRI). It covers the motivations behind the BRI, its scope in terms of geographical and sectoral coverage, and the challenges it presents for participating countries. This study can serve as a valuable reference for countries, including Ukraine, considering engagement with the BRI.

3. "The Role of Ukraine in China's Belt and Road Initiative" / Melnyk, O., Li, J. *Journal of Chinese Economic and Foreign Trade Studies*, Vol. 13 No. 1, pp. 41-64.

Authors Oleksandr Melnyk and Jieli Li provide an extensive analysis of Ukraine's potential role in China's Belt and Road Initiative. The article identifies key areas of cooperation and the challenges Ukraine may encounter in implementing

BRI-related projects. It highlights Ukraine's strategic location and potential as a transit hub linking China with European markets.

4. "Ukraine-China Economic Relations: Potential and Challenges" / Shapoval, Y., Wang, L., 2018. Eurasian Economic Review, 8, 451–470.

In this journal article, Yuliya Shapoval and Liu Wang detail the economic ties between Ukraine and China. They analyze the sectors with the most significant potential for deepening cooperation, such as agriculture, infrastructure, and energy. The authors also discuss the challenges both countries face in expanding their economic partnership and suggest potential solutions.

5. "China's Outward Foreign Direct Investment in Ukraine: Trends and Perspectives" / Smith, C., 2019. China Economic Journal, 12:3, 282-301.

In this study, C. Smith examines China's Outward Foreign Direct Investment (OFDI) in Ukraine. He explores the trends and sectors of Chinese investments and the implications for the Ukrainian economy. Smith also provides an outlook on future perspectives of Chinese OFDI in Ukraine, considering the geopolitical and economic context.

ДОДАТОК Б

Анотація дипломної бакалаврської роботи

**Demchenko Y.I. "Prospective Analysis of China's Global Positions".
Manuscript.**

This work examines the theoretical basis and principles of analyzing China's global positions. The author has analyzed the role and place of China in the modern world, the genesis of the process of China's economic cooperation with other countries, and the impact of the COVID-19 pandemic on China's foreign trade relations with countries around the world.

The thesis also explores the development of China's foreign economic activity in the context of global competition. The competitiveness of China's economy based on key macroeconomic indicators is assessed, the peculiarities of the formation and development of the trade-economic confrontation between the USA and the PRC are described, and the trade-economic cooperation between Ukraine and the PRC is analyzed.

The third section of the thesis presents an analysis of the problems and prospects of economic cooperation development within the framework of the "One Belt, One Road" initiative and the current prospects for further geo-economic growth of China in the global economic space.

As a result of the research, the author concludes that China's experience in the globalized world economy needs to be thoroughly analyzed and taken into consideration, especially considering its significant impact and implications for the international economic relations and global trading systems.

Key words: China, global positions, globalization, foreign economic activity, competition.

Year: 2023

ДОДАТОК В

Таблиця А.1 Хронологія п'ятирічних планів соціального й економічного розвитку КНР 1976–2010 рр.

П'ятирічний план	Ключові пріоритети та цільові показники	Результати
1	2	3
П'ятий 1976–1980	<p>1) реалізація 120 великих промислових проєктів, зокрема 10 проєктів у виробництві сталі, 9 – кольоровій металургії, 8 – вугільній промисловості, 10 – видобутку нафти та газу;</p> <p>2) розбудова інфраструктури (інвестиції держави – 70 млрд юанів);</p> <p>3) реструктуризація економіки.</p>	<p>– середньорічні темпи зростання економіки 6,6%;</p> <p>– номінальний ВВП зріс із 294,4 млрд юанів до 451,8 млрд юанів;</p> <p>– номінальний ВВП на душу населення зменшився з 316 юанів до 460 юанів;</p> <p>– у структурі ВВП зменшилася частка первинного й третинного секторів із 32,8% до 30,1% і 21,7% до 21,4% відповідно, вторинного збільшилася з 45,4% до 48,5%;</p> <p>– експорт та імпорт збільшився з 6,9 млрд дол. і 6,7 млрд дол. до 18,1 млрд дол. і 19,9 млрд дол. відповідно.</p>

Продовження Таблиці А.1

1	2	3
Шостий 1981–1985	<p>1) досягнення середньорічного темпу зростання 5% для промислової та сільськогосподарської продукції;</p> <p>2) збереження пропозиції та якості споживчих товарів відповідно до зростання соціальної купівельної спроможності й зміни структури споживання та збереження ринкових цін;</p> <p>3) зменшення споживання ресурсів, зокрема енергії;</p> <p>4) стимулювання впровадження технологічного оновлення підприємств із метою енергозбереження;</p> <p>5) сприяння проведенню, впровадженню досліджень і розробок у країні та активний розвиток освіти, науки й культури;</p> <p>6) розбудова національної оборонної промисловості;</p> <p>7) розвиток торгівлі, залучення іноземного капіталу та його ефективне використання;</p> <p>8) охорона довкілля.</p>	<p>– середньорічні темпи зростання економіки 10,8%;</p> <p>– номінальний ВВП зріс із 486,2 млрд юанів до 896,44 млрд юанів;</p> <p>– номінальний ВВП на душу населення зменшився з 489 юанів до 853 юанів;</p> <p>– у структурі ВВП зменшилася частка первинного й вторинного секторів із 31,8% до 28,4% і 46,4% до 43,1% відповідно, третинного – збільшилася з 21,8% до 28,5%;</p> <p>– експорт та імпорт збільшився з 22 млрд дол. і 22 млрд дол. до 27,4 млрд дол. і 42,3 млрд дол. відповідно.</p>
Сьомий 1986–1990	<p>1) створення сприятливих соціально-економічних умов для проведення економічних реформ задля забезпечення базового балансу між соціальним попитом та пропозицією;</p> <p>2) формування соціалістичної економічної системи з китайською специфікою: регулювання інвестицій в основний капітал (енергетика, зв'язок, телекомунікації), технологічне оновлення, реформування та розширення підприємств, подальша відкритість зовнішньому світу в поєднанні з внутрішнім економічним зростанням та розширенням зовнішніх економічних і технологічних обмінів;</p> <p>3) сприяння розвитку науки й освіти.</p>	<p>– середньорічні темпи зростання економіки 7,9%;</p> <p>– номінальний ВВП зріс із 1 трлн юанів до 1,9 трлн юанів;</p> <p>– номінальний ВВП на душу населення зменшився з 956 юанів до 1634 юанів;</p> <p>– у структурі ВВП зменшилася частка вторинного сектору з 44% до 41,6%, третинного – збільшилася з 28,9% до 31,3%, частка первинного не змінилася – 27,1%;</p> <p>– експорт та імпорт зріс із 30,9 млрд дол. і 42,9 млрд дол. до 62,1 млрд дол. і 53,3 млрд дол. відповідно.</p>

Продовження Таблиці А.1

1	2	3
Восьмий 1991–1995	1) поглиблення політики реформ та відкритості; 2) технологічна модернізація промисловості; 3) збільшення ВВП у чотири рази; 4) залучення капіталу в промисловий сектор; 5) розбудова великих та середніх індустріальних об'єктів; 6) удосконалення транспортної інфраструктури; 7) розвиток фінансової системи; 8) розвиток зовнішньої торгівлі; 9) урбанізація.	– середньорічні темпи зростання економіки 12%; – номінальний ВВП зріс із 2,2 трлн юанів до 5,9 трлн юанів; – номінальний ВВП на душу населення зменшився з 1879 юанів до 4854 юанів; – у структурі ВВП зменшилася частка первинного й третинного секторів із 24,5% до 20,5,4% і 33,4% до 30,7% відповідно, вторинного – збільшилася з 42,1% до 48,8%; – експорт та імпорт збільшився з 71,9 млрд дол. і 63,8 млрд дол. до 148,8 млрд дол. і 132,1 млрд дол. відповідно.
Дев'ятий 1996–2000	1) завершення другого етапу модернізації за всіма напрямками; 2) ліквідація бідності, підвищення рівня життя населення до середньозаможного; 3) розбудова сучасних підприємств; створення системи соціалістичної ринкової економіки	середньорічні темпи зростання економіки 8,5%; номінальний ВВП зріс із 6,8 трлн юанів до 8,9 трлн юанів; номінальний ВВП на душу населення зменшився з 5576 юанів до 7858 юанів; у структурі ВВП зменшилася частка первинного сектору з 20,4% до 16,4%, вторинного та третинного секторів – зросли з 49,5% і 30,1% до 50,2% і 33,4% відповідно; експорт та імпорт збільшився з 151 млрд дол. і 138,9 млрд дол. до 249,2 млрд дол. і 225 млрд дол. відповідно.

Продовження Таблиці А.1

1	2	3
Десятий 2001–2005	1) досягнення середньорічних темпів економічного зростання на рівні 7%; 2) збереження стабільними цін та підтримка балансу між зовнішніми доходами й видатками; 3) оптимізація та модернізація промислової структури, а також формування міжнародної конкурентоспроможності Китаю; 4) розвиток інфраструктури; 5) урбанізація; 6) розвиток освіти, збільшення витрат на дослідження й розробки (1,5% ВВП); 7) скорочення темпів природного приросту населення; 8) охорона довкілля: збільшення лісистості, зменшення рівня забруднення в містах та селах.	– середньорічні темпи зростання економіки 9,8%; – номінальний ВВП зріс із 9,9 трлн юанів до 15,9 трлн юанів; – номінальний ВВП на душу населення зменшився з 8621 юанів до 14185 юанів; – у структурі ВВП зменшилася частка первинного й вторинного секторів із 15,8% до 12,1% і 50,1% до 47,2% відповідно, третинного – збільшилася з 34,1% до 40,5%; – експорт та імпорт зріс із 266 млрд дол. і 243,6 млрд дол. до 761,9 млрд дол. і 659,9 млрд дол. відповідно.
Одинадцятий 2006–2010	1) побудова гармонійного суспільства; 2) перехід до ефективної моделі зростання; 3) оптимізація та модернізація промислової структури; 4) розвиток і впровадження інновацій у сільське господарство; 5) досягнення збалансованого розвитку; 6) підтримка науки, техніки й освіти; 7) підвищення якості державних послуг; 8) екологічна безпека та ефективний розподіл ресурсів.	– середні темпи зростання економіки 11,4%; – номінальний ВВП зріс із 18,5 трлн юанів до 34,1 трлн юанів; – номінальний ВВП на душу населення зменшився з 16,5 тис. юанів до 30 тис. юанів; – у структурі ВВП зменшилася частка первинного й вторинного секторів із 11,1% до 10,1% і 47,9% до 46,7% відповідно, третинного – збільшилася з 40,9% до 43,2%; – експорт та імпорт зріс із 968,9 млрд дол. і 791,5 млрд дол. до 1577,8 млрд дол. і 1396 млрд дол. відповідно.

Примітка. Складено автором за даними Дроботюк О.В. Еволюція розвитку економічної моделі КНР: інклюзивні інновації / О.В. Дроботюк // Україна-Китай». –К.: 2019. – №3 (17).– С. 39-40.

ДОДАТОК Д

Таблиця Б.1 Хронологія п'ятирічних планів соціального й економічного розвитку КНР, 2011–2020рр.

П'ятирічний план	Ключові пріоритети та цільові показники	Результати
1	2	3
Дванадцятий 2011–2015	<p>1) середньорічні темпи зростання економіки 7,8%;</p> <p>2) інноваційний розвиток – головний пріоритет: підвищення науково-технічного потенціалу; прискорення реформ і розвитку освіти, людських ресурсів, а також сприяння розбудові інноваційної країни;</p> <p>3) стратегічні галузі інноваційного розвитку: енергозбереження, охорона довкілля, інформаційні технології нового покоління, біотехнології, альтернативні джерела енергії, матеріалів;</p> <p>4) сприяння розвитку інноваційних підприємств;</p> <p>5) підвищення витрат на дослідження та розробки до 2,2% ВВП;</p> <p>6) збільшення темпів патентування до 3,3 на 10000 осіб;</p> <p>7) розширення внутрішнього споживчого попиту.</p>	<p>– середньорічні темпи зростання економіки 7,9%;</p> <p>– номінальний ВВП зріс із 40,2 трлн юанів до 68,9 трлн юанів;</p> <p>– номінальний ВВП на душу населення зменшився з 35,2 тис. юанів до 50,3 тис. юанів;</p> <p>– у структурі ВВП скоротилася частка первинного і вторинного секторів із 10% до 8,8% і 46,6% до 40,9% відповідно, третинного – збільшилася з 43,4% до 50,2%;</p> <p>– експорт та імпорт зріс із 1,8 трлн дол. і 1,7 трлн дол. до 2,3 трлн дол. і 1,7 трлн дол. відповідно.</p>
Тринадцятий 2016–2020	<p>1) всебічна розбудова середньозаможного суспільства;</p> <p>2) збереження високих показників економічного зростання – 6,5%;</p> <p>3) інноваційний розвиток (2,5% ВВП витрати на дослідження й розробки);</p> <p>4) підвищення рівня та якості життя населення (зростання доходу на душу населення – 6,5%);</p> <p>5) покращення якості довкілля.</p>	<p>– середньорічні темпи зростання економіки 6,7% у період 2016–2018;</p> <p>– номінальний ВВП зріс із 74,4 трлн юанів до 90 трлн юанів у 2018 р.;</p> <p>– номінальний ВВП на душу населення зменшився з 35,2 тис. юанів до 50,3 тис. юанів у 2018 р.;</p> <p>– у структурі ВВП скоротилася частка первинного сектору з 8,6% до 7,2% у 2018-му, вторинного та третинного секторів – зросли з 39,9% і 51,6% до 40,7% до 52,2% у 2018-му відповідно;</p> <p>– експорт та імпорт збільшився з 2,1 трлн дол. і 1,6 трлн дол. до 2,5 трлн дол. і 2,1 трлн дол. відповідно.</p>

Примітка. Складено автором за даними Дроботюк О.В. Еволюція розвитку економічної моделі КНР: інклюзивні інновації / О.В. Дроботюк // Україна-Китай». –К.: 2019. – №3 (17). – С. 43.

ДОДАТОК Ж

Таблиця В.1 П'ять кроків до прискореного інноваційного розвитку та залучення китайських інвестицій для України

№	Пояснення
1.	Необхідно започаткувати дієву державну політику, спрямовану на пріоритетний науково-технологічний розвиток (до цього часу така політика лише декларувалася), яка має бути серед головних програмних засад найбільших політичних партій України, стати пріоритетною в реальних діях керівників держави, всіх рівнів державного управління – як важлива складова національної ідеї.
2.	Потрібно створити керовану інноваційну модель розвитку держави на основі затверджених законом України (ухвалений у листопаді 2010 року) 6 пріоритетних напрямів науково-технологічного розвитку відповідно до наявних природних та людських ресурсів, геополітичного стану та географічного положення України. На основі цих пріоритетів необхідно започаткувати стратегічні програми розвитку, які об'єднують власні наукові розробки, власний кадровий супровід, вітчизняний виробничий сектор і бізнес. Вдосконалити державне управління інноваційною діяльністю шляхом підвищення рівня координації всіх складових інноваційного процесу за прикладами провідних країн світу.
3.	Доцільно здійснити комплекс заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національної науки та освіти. З широкого спектра наукових досліджень і підготовки кадрів, традиційно здійснюваних в Україні, мають бути виділені ті, де існують відповідні умови для створення так званих острівців прориву (потужні наукові школи, матеріальна база, лідерські позиції тощо). На цих напрямках необхідно сконцентрувати кращі людські та фінансові ресурси, забезпечити адміністративну підтримку, інтеграцію суто дослідницького та університетського сегментів для кадрового супроводження наукових програм. Кошти, що спрямовуються на науку, мають бути скоординовані єдиним державним органом з метою спрямувати ці ресурси на важливі для держави напрями розвитку. Для зменшення розриву між академічною та університетською наукою потрібно створити такі спільні освітньо-наукові середовища. Потрібно домогтися правильного розуміння автономії університетів в Україні, тобто ті, які об'єктивно досягли відповідних інтелектуальних і моральних стандартів.
4.	Варто привести «до спільного знаменника» вимоги, що ставляться до фахівців різних рівнів кваліфікації як з боку роботодавців, так і з боку освіти. Головними інструментами, покликаними сприяти процесу ефективної взаємодії сфери праці і сфери освіти, є узгоджена з Європейською загальною кваліфікаційною рамкою Національна рамка кваліфікацій України, збалансоване з потребами ринку праці та перспективними напрямами розвитку країни державне замовлення на підготовку фахівців.
5.	Завершити формування єдиного законодавчого поля інноваційної діяльності шляхом внесення доповнень до ухвалених раніше законів і відомчих документів та їх взаємного узгодження; підготовка та ухвалення Інноваційного кодексу України. Введення в дію законів і нормативних актів, які б урегулювали питання про надання податкових та митних пільг технологічним паркам. При цьому механізми державної підтримки інноваційної діяльності технопарків повинні бути істотно спрощені у формальній частині – з обов'язковим залученням до процедури представників ринку високих технологій.

Примітка. Складено автором за даними Кіктенко В. О. Україна – Китай // Спеціальний випуск №1

ДОДАТОК И

Таблиця Г.1 Організаційні умови та сфери залучення іноземних інвестицій з КНР (актуалізовано станом на лютий 2022 року)

ЗАХОЧЕННЯ іноземних інвестицій з КНР	ОБМЕЖЕННЯ іноземних інвестицій з КНР	ЗАБОРОНА іноземних інвестицій з КНР
Для кваліфікованих державних та приватних підприємств розроблено систему стимулів для здійснення іноземних інвестицій.	Китайські державні та приватні підприємства обмежуються у здійсненні іноземних інвестицій, які не узгоджені зі стратегічним курсом національного розвитку КНР, у тому числі суперечать макроекономічним засадам розвитку, визначеним принципами міжнародного співробітництва та зовнішньої політики КНР.	Китайським державним та приватним підприємствам заборонено здійснювати іноземні інвестиції за певних умов.
Іноземні інвестиції у проекти, які спрямовані на реалізацію стратегічної Ініціативи OBOR. Інвестиції, які спрямовані на експорт якісних виробничих потужностей, обладнання та відповідають найкращій практиці технічних стандартів та регулювання в КНР.	Іноземні інвестиції у нерухомість, готельний бізнес, кіностудії, «індустрію розваг», спортивні клуби та ін.	Іноземні інвестиції, пов'язані з експортом ключових військово-промислових технологій та виробів без схвалення Державної Ради КНР. Іноземні інвестиції, пов'язані з експортом техніки та виробів, які КНР заборонені для експорту.

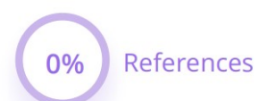
ДОДАТОК М

Дипломна_bez dzherel

Uploaded: 05/19/2023 | Checked: 05/19/2023

● Matches ● Citation ● Reference ● Character replacement

Matches

Web sources

152

1	dspace.wunu.edu.ua http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41505/1/2020_%D0%95%D0%9C%D0%95%D0%BC_%D0%9A%D0%BE%D0...	4.96%
2	www.unian.ua https://www.unian.ua/economics/other/10415349-zrostannya-ekonomiki-kitayu-spovilnilosya-do-minimumu-za-28-rokiv.html	0.94%
3	www.epravda.com.ua https://www.epravda.com.ua/news/2019/01/21/644477/	0.91%
4	core.ac.uk https://core.ac.uk/download/pdf/296367311.pdf	0.87%
5	ukrbukva.net https://ukrbukva.net/28545-Prognozirovanie-vneshney-politiki-Kitaya.html	0.47%
6	magistr.ua https://magistr.ua/works/46/445232/	0.46%
7	www.visnyk-nanu.org.ua http://www.visnyk-nanu.org.ua/sites/default/files/files/Visn%202017/4/Visn_4-2017%2B8.pdf	0.37%
8	er.nau.edu.ua https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/41814/1/%D0%A4%D0%9C%D0%92_2020_292_%D0%92%D0%B8%D0%B1%D0%BE...	0.36%
9	essuir.sumdu.edu.ua https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/86541/1/Malyovany_Masters%20thesis%20_rob.pdf	0.36%
10	www.lnu.edu.ua https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/05/aref_vlasenko.pdf	0.35%